

KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

KÜLFÖLDI SZEMLE

**KÉZIRATKÉNT KIADJA AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT**

5. ÉVFOLYAM

1959. 1. SZÁM

KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

KÜLFÖLDI SZEMLE

KIADJA

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

5.évf.

1959.

1.sz.

A KÖNYVTÁRI FIGYELŐ ÖTÖDIK ÉVFOLYAMA ELÉ

A Könyvtári Figyelő rendeltetése megindulása óta könyvtárosaink tájékoztatása a külföldi könyvtárügy fejlődéséről és időszerű problémáiról. Feladatát eddig cikfordítások közreadásával igyekezett betölteni, különös hangsúllyal a szovjet és népi demokratikus anyagra. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ létrehozásával a Figyelő feladatai is kiszélesedtek: az eddigi tájékoztatást mind a figyelt anyag mennyisége, mind a feldolgozás minősége tekintetében bővíteni, hatékonyságát pedig növelni kell.

Első lépésként a - teljes vagy rövidített - fordítások mellett is mer t e t é s e k e t közlünk folyóiratcikkekről, kiadványokról, külföldi könyvtárakról és könyvtártudományi intézményekről. Megindítjuk a külföldi könyvtártudományi folyóiratok legfrisebb számainak c i k k - r e p e r t ó r i u m á t is. Egy-egy könyvtárügyi kérdéssel foglalkozó folyóiratcikkek, tanulmányok e g y ü t t e s

ismertetését, adott kérdésekkel kapcsolatos szakirodalmi szemlék közlését is tervbe vettük. Rendszeresen közétesszük az ujonnan elkészült és rendelkezésre álló könyvtártudományi fordítások, továbbá a hazai nagykönyvtárakba érkezett könyvtártudományi szakirodalmom /könyvek, periodikák/ jegyzékét is.

A kitűzött feladatok sikeres végrehajtására a Könyvtártudományi és Módszertani Központ új szervezete nyújt lehetőséget. De a lehetőség valóra váltásához elengedhetetlen, hogy az Országos Könyvtárügyi Tanács és szakbizottságai, főként pedig könyvtáraink dolgozó tanácsaikkal, bírálataikkal és munkájukkal is hozzájárulnak a munkánk szerkesztéséhez. E támogatás reményében indítjuk útjára a Könyvtári Figyelő ötödik évfolyamát.

ÉRTEKEZLET AZ EURÓPAI NEMZETI KÖNYVTÁRAK
PROBLÉMÁIRÓL⁺

Az európai nemzeti könyvtárak 1958 szeptember 8-27.-ig tartó bécsi értekezletén, amelynek elnöke dr. Pierre BOURGEOIS, a Svájci Nemzeti Könyvtár igazgatója volt, a következő 25 európai tagállam nemzeti könyvtárának 38 magasrangú képviselője vett részt: Ausztria, Belgium, Bulgária, a Bjelorusz Szocialista Szövetségi Köztársaság, Csehszlovákia, Dánia, Finnország, Franciaország, a Német Szövetségi Köztársaság, Magyarország, Olaszország, Luxemburg, Monaco, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Románia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Törökország, az Ukrán Szocialista Szövetségi Köztársaság, a Szovjetunió, Nagybritannia és Jugoszláviai.

Az izraeli Zeidó Nemzeti és Egyetemi Könyvtár igazgatója szakértőként vett részt a tanácskozáson. Megfigyelőként volt jelen Argentína, Ausztria, Irán, az Északamerikai Egyesült Államok és négy nemzetközi szervezet képviselője: az Európa Tanács, /Council of Europe/, a Nemzetközi Atomenergia Központ, /International Atomic Energy Agency/, a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség /Federation Internationale de la Documentation, FID/, és a Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetsége /International Federation of Library Associations, IFLA/.

A házigazda az osztrák Nemzeti Könyvtár főigazgatója dr. Josef STUMMVOLL volt.

⁺ Az értekezletről beszámolókat L. még: /Szerk./

KUNG, Jaroslav: Videnská konference UNESCO o národních knihovnách. - Knihovník. 1959. 2. é. 54-59.p.

Colloque des Bibliothèques nationales d'Europe, tenu sous les auspices de l'UNESCO. Vienne, 8-27. septembre 1958. -Nachrichten-Nouvelles. 1959. 1.no. 21-26.p.

A résztvevők az alábbi három munkacsoportban vitatták meg a nemzeti könyvtárak szempontjából különösen fontos témákat: a szervezet és feladatkörük problémáját Mr. F.C. FRANCIS vezetésével, aki a British Museum Nyomtatott Könyvek Osztályának főre; a bibliográfiai tevékenységet Mriko RUPÉL a Ljubljana-i Nemzeti és Egyetemi Könyvtár igazgatójának vezetésével; és a nemzeti könyvtárak együttműködését dr. BOURGEOIS vezetésével.

A konferencia fő javaslatai a következők voltak:

Állománygyarapítás. A nemzeti könyvtárnak központi szerepe legyen az ország könyvtári szolgáltatásának összehangolásában; olyan központ legyen, ahol a nemzeti gyűjteményekre vonatkozó minden tájékoztatás rendelkezésre áll; annak ellenére, hogy a nemzeti könyvtár felelős az egész ország nyomtatott anyagának összegyűjtéséért, fel kell hatalmazni arra, hogy bizonyos efemer természetű anyagok megszerzését elhanyagolja; a nemzeti könyvtárban legyenek nyilvántartva a nemzeti irodalmi termelés egyes részei, ha másutt vannak is elhelyezve; a mikromásolás, különösen az újságoké nem teheti feleslegessé az eredeti példányok megőrzését.

Gyűjteni kell az illető országra vonatkozó olyan nyomtatott anyagot, melyet bárhol adtak is ki és a nemzeti könyvtár legyen felelős az ilyen jellegű anyag megszerzésére irányuló munka összehangolásáért a nemzetközi együttműködés keretében.

A köteles példányok szabályozásáról szóló rendelkezések vegyék figyelembe a kereskedelmi forgalomba nem kerülő kiadványokat is.

Katalogizálás. Az IFLA szakértői csoportja, amely most az egyezményes katalogizálási elvek kialakításával van elfoglalva, tevékenyen folytatja a közös katalogizálási szabályzat elfogadására irányuló munkáját. **

A nemzeti könyvtár felelős annak biztosításáért is, hogy létrehozzák és gondozzák a kéziratgyűjtemények központi nyilvántartását /országos kéziratkataszter - ford. megj./; a nemzeti könyvtár használja fel az utmutatókat, kiállításos-

** A munkacsoport tevékenységének ismertetéséről tájékoztatást közlünk lapunk e számának más helyén.

kat, rádió- és televíziós műsorokat éppen úgy mint a katalógusokat, gyűjteményei és feladatai ismertetésére.

Központi Katalógusok. Minden ország fejlessze ki saját központi katalógus-rendszerét. Az Unesco-t pedig fel kell kérni, hogy járjon közbe annak érdekében, hogy a központi katalógusokat azokban az országokban is kezdjék el, ahol a könyvtári szolgálat még nem eléggé fejlett.

Kérjék fel az IFLA-t, hogy létesítsen olyan bizottságot, amely a Gesamtkatalog der Wiegendrucke jelenlegi helyzetét vizsgálja meg és javaslatot tesz a szakemberek összegyűjtésére és az új személyzet képzésére; fel kell kérni az IFLA-t arra is, hogy egységes szabályzatot tervezzen meg a folyóiratok központi katalógusaihoz.

Az 1600.-ig visszamenő nemzetközi katalógus eszméjét, amelyet az IFLA 1952-ben Koppenhágában elutasított, támogatni kell.

Bibliográfia és dokumentáció. Az ország bibliográfiai tevékenységét a nemzeti könyvtár hangolja össze, alkosson körültekintő bibliográfiai szabványokat, tegyen javaslatot a bibliográfusok sajátos kiképzésére, megfelelő módszereket javasoljon és gondja legyen arra, hogy a bibliográfiai munkát az arra legalkalmasabb szerv és a legmegfelelőbb módon lássa el.

Foglalkozzék maga is bibliográfiák készítésével, amelyek elsősorban a könyvtár saját gyűjteményeivel legyenek kapcsolatosak; pl. készítse el a kéziratok, az őnyomtatványok és a régi nyomtatványok katalógusát, gyűjtse össze és adja közre, gyakori és szabályos időközökben, az országban megjelent bibliográfiák bibliográfiáját.

A nemzeti könyvtár felelős a kurrens - és ahol szükséges - a retrospektív nemzeti bibliográfiák kiadásáért; kívánatos, hogy a nemzeti könyvtárak foglalkozzanak szakbibliográfiák előállításával is.

A bibliográfiai módszerekről az IFLA felügyelete alatt összeállítandó kézikönyvet kellene kiadni a készülő szakbibliográfiák vezérfonalául; ezt a kézikönyvet - talán az Unesco támogatásával - le kellene fordítani különböző nyelvekre.

A disszertációkat fel kell venni a nemzeti és a szakbibliográfiákba egyaránt; a nyomtatásban meg nem jelent disszertációknál fel kell tüntetni a lelőhelyet; akár az eredeti, akár mikromásolata áll a kölcsönzés rendelkezésére. A ki nem nyomtatott disszertációkat vagy a nemzeti könyvtárban, vagy egy egyetemi könyvtárban, vagy pedig más, a célra kijelölt és a feladat teljesítésére alkalmas könyvtárban kell letétbe helyezni.

A nemzeti könyvtárnak legyen teljes és pontos tudomása a bibliográfiai tájékoztatás minden forrásáról; adjon ki, vagy segítsen elő szakirodalmi tájékoztatás forrásairól szóló utmutatók kiadását és fontolja meg az ország más könyvtárai által összeállított bibliográfiák központi nyilvántartásának lehetőségét. Egyének és intézmények bibliográfiai tájékoztatással való ellátást a nemzeti könyvtár fő feladatának kell tekinteni; a tájékoztatás elvben ingyenes legyen, kivéve, ha kereskedelmi célokra igénylik. A nemzeti könyvtárak rendszeresen cseréljék ki a ki nem adott bibliográfiai anyagra vonatkozó tájékoztatásaikat; a nemzetközi szaklapokban közöljenek tájékoztatást országuk bibliográfiai tevékenységéről és ismertessék saját országuk szaksajtójában más országok bibliográfiai tevékenységét.

Közreadás céljából tájékoztassák a nemzeti könyvtárak az Unesco-t az országaikban újonnan megjelent folyóiratokról.

A Nemzetközi Bibliográfiai Tanácsadó Bizottsággal /International Advisory Committee on Bibliography/ összehangban fontolja meg az Unesco az új kiadványok válogatott nemzeti bibliográfiáinak kiadását az ismertebb európai nyelvek egyikén történő rövid annotálással.

Az Unesco folytassa a kutatást a dokumentációs anyagok tárolására és visszakeresésére alkalmas új műszaki berendezések felhasználására; rendszeresen tartanak konferenciákat könyvtárosok és dokumentalisták számára talán az IFLA és a FID gyűlésekkel kapcsolatban.

Játszanak a nemzeti könyvtárak építő szerepet a nemzetközi bibliográfiai tevékenységben; kétoldali megegyezésekkel segítsék elő saját országaikra vonatkozó bibliográfiai tájékoztatási anyagok gyűjtését.

Állományvédelem és konzerválás. A nemzeti könyvtár kötelessége, hogy a többi könyvtárak rendelkezésére bocsássa a könyvek konzerválásának fizikai eszközeire és technikájára vonatkozó tapasztalatait; a Kulturális Javak Megőrzésének és Restaurálásának tanulmányozására alakult Nemzetközi Központ /International Centre for Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property /, amelyet az Unesco felügyelete alatt Rómában állítottak fel, fontos szerepet játszhat a probléma irodalmának dokumentálásában és a tanácsadásban.

Az Unesco által létrehozott Nemzetközi Egyezmény a Kulturális Javak Védelméért Érdekében Háborús Konfliktus Esetén /Unesco International Convention on the Protection of Cultural Property in Case of Armed Conflict/ nem menti fel a nemzeti könyvtárakat attól a feladattól, hogy az értékes anyagok film-másolatait gyűjtsék.

Könyvtárközi kölcsönzés. A nemzeti könyvtárnak a nemzeti irodalomra vonatkozó archivális feladatából következik, hogy az ilyen anyagnak csak másodpéldányait adhatja kölcsön.

Kölcsönözni, akár hazai, akár nemzetközi viszonylatban, általában csak könyvtáraknak lehet.

A nemzetközi kölcsönzés megkönnyítésére az IFLA tegye megfontolás tárgyává a távgépirás használatát. Az Unesco-t fel kell kérni arra, hogy lássa el a könyvtárakat mikrofilm leolvasókkal.

Fotómásolás. Az Unesco Bulletin for Libraries kapjon minden országból közreadás céljára egy cikket a levéltárak és a ritka könyvek mikrofilmezési tervéről; az Unesco továbbra is támogassa a fontos anyagok másolását olyan országokban, ahol nem tudják ezt a munkát segítség nélkül elvégezni; szervezzen továbbá egy szakemberekből álló, könyvtárosokat és kiadókat magába foglaló csoportot, hogy ezek kidolgozzák a napisajtó mikrofilmezésének tervét.

Fel kell kérni az Unesco-t, hogy vállalja el - lehetőleg későbbi közreadás céljából - a szerzői joggal védett anyagok fotómásolására vonatkozó nemzeti gyakorlat tanulmányozását avégett, hogy a kiadókkal nemzetközi egyezmény jöhessen létre.

Költségvetés, épület, személyzet. A legnagyobb rugalmassággal kell kezelni a költségvetés nyújtotta összegek felhasználását; legyen lehetőség arra, hogy bizonyos összegeket a költség-

vetés egyik rovatáról a másikra, vagy pedig egyik évről a másikra.

Az Unesco támogassa az olyan kutatásokat, amelyek a könyvtár elhelyezésére és a könyvtárak szempontjából elsőrendűen fontos technikai felszerelésekre vonatkoznak.

A könyvtárosok tudományos státusait az egyetemi állások színvonalára kell emelni. A könyvtárosokat ugyanagy kell kezelni fizetésüket, munkaidejüket, szabadságukat, utazásaikat stb. illetőleg, mint más egyetemi végzettséghez kötött területek dolgozóit.

Az egyetemi végzettségű személyzet elméleti képzését a könyvtárvezetőknek kell vállalniuk, a gyakorlati munkát pedig a nemzeti vagy más nagy könyvtárakban kell végezni. A segédkönyvtáros /library assistant/ fokozat kifejlesztése jó hatással lenne az egyetemet végzett személyzet munkájára; a személyzet szakmai képzése ezen a fokon is szükséges.

Megfelelő összegeket kell biztosítani a személyzet tapasztalatsere-látogatásaira és idegen országok meglátogatására. A kormányok könnyítsék meg különösen a fiatal könyvtárosok cseréjét és külföldi utazásait. Az Unesco Nemzeti Bizottságai újból hangsúlyozzák a könyvtárosok cseréjének és külföldi utazásainak fontosságát és az Unesco Személycsere Szolgálat /Unesco Service for Exchange of Persons/ adjon meg ehhez minden támogatást.

Az évi értekezletek rendszerét alkalmazni kellene egész Európában a különböző könyvtárak szakemberei számára azért, hogy meghatározott témáról kicseréljék véleményeiket, amint az a skandináv államokban szokásos.

Statisztika. Az IFLA Statisztikai Bizottsága /Statistical Committee of IFLA/, amelynek magában kellene foglalnia az Unesco Statisztikai és Könyvtári osztályainak képviselőit, folytassa tevékenységét a könyvtári munka és az irodalmi termelés statisztikája területén, beleértve meghatározott időszak folyóiratait is. Fel kell kérni az IFLA-t tegye megfontolás tárgyává, hogy nem kellene-e speciális statisztikákat összeállítani olyan dokumentumokról, amelyek nem tipográfiai eszközökkel készültek, még ha átadásuk keletkeznének is az általános statisztikával.

Nemzetközi együttműködés. Minden ország erősítse meg a./ az Unesco nemzetközi

lis anyagok behozatalára vonatkozóan és b./ az Egyetemes Postai Szövetség /Universal Postal Union/ megállapodását a könyvek és folyóiratok szállítási költségeinek csökkentésére vonatkozóan. A Nemzetközi Légiforgalmi Társaságot fel kell kérni, hogy terjessze ki a szállítási költségek csökkentését a kontinensek közötti könyvtárközi kölcsönzésekre is.

Azok az országok, amelyek még nem döntöttek az új kiadvány-csere-egyezmények mellett, tegyék ezt meg. /Unesco Bulletin, 1958. 12.volt: 8-9 nr. 391 sz. közlemény/.

Készüljenek nemzeti tervek a külföldi anyagok beszerzésére, ahol még nincsenek ilyenek; általános európai tervet nem lehet addig megfontolás tárgyává tenni, amíg a nemzeti tervek jobban ki nem alakultak. A hivatali és parlamenti könyvtárak IFLA bizottsága vesse fel a nem európai országok hivatalos kiadványainak cseréjére vonatkozó kétoldali egyezmény-sorozatok kérdését.

A könyvek cseréjére vonatkozólag indítson kutatást az Unesco a meglévő szabályok és a gyakorlat iránt, ebben a kutatásban vegyen részt az Unesco Jogi Ügyeinek Irodája /Bureau of Legal Affaires/ és a nemzeti könyvtárak, tanulmányozza továbbá az Unesco azokat a körülményeket, amelyek között a nemzeti könyvtárak segítséget tudnak nyújtani ilyen rendelkezések végrehajtásában, ha ezek létrejönnek.

Javasolták azt is, hogy az Unesco vegyen fel hasonló konferenciát jövőendő programjába is.

A konferenciáról angol, francia és spanyolnyelvű beszámoló jelentések készültek, melyek kaphatók az Unesco Könyvtári Osztályától. /Place de Fontenoy, Paris 7e, France./

Eredeti cím: Symposium on national libraries in Europe.
Megjelent: Unesco Bulletin for Libraries. 1959. 8.vol.
1. nr. 1-4., 20.p.
OSzK.ford.sz.: 2039.

JANKILEVICS, B.:

A SZABADPOLC-RENDSZERRŐL.

Zagoraszékben - könyvtári célokra készült épületben - 1953-ban nyílt meg a városi könyvtár. Alapterülete 500 négyzetméter, állománya 25.000 kötet. 1958. január elején 3.755 beiratkozott olvasója volt /főleg iskolai tanulók és ifjúnok/. A látogatottság napi középértéke 180 fő.

A szabadpolcos használatról, az olvasóknak az állománnyal való alaposabb megismertetéséről már régebben folytattunk megbeszéléseket. A szabadpolcnak azt a fő feladatot kellett megoldania, hogy erőteljesen propagálja a társadalmi és politikai irodalmat, elősegítse az olvasók látókörének tágulását, segítséget nyújtson a termelés tudományos alapjainak elsajátításához, megismertesse a hazánkban végbemenő műszaki fejlődés időszerű kérdéseit. A szabadpolc fő előnye, pedig az, hogy az olvasó a könyvek tényleges kézbevitelével tájékozódhat arról, hogy mely művek állanak a könyvtárban rendelkezésre. Különösen fontos, hogy megszervezzük a szabadpolcos rendszert a műszaki és egyéb szakirodalom megközelítésére, minthogy olykor a könyvtáros - valamely szűkebb szakterület hiányos ismerete folytán - nem képes kiválasztani az olvasó számára szükséges anyagot és fokozatosan cserélni a könyveket.

Eredetileg a szakkatalógushoz irányítottuk az olvasókat, de hamarosan beláttuk, hogy ez kevésbé járható út, mert a címből

és rövid annotációból igen nehéz tiszta képet alkotni magáról a műről. A szabadpolecot először a műszaki, mezőgazdasági és orvosi irodalomnál vezettük be olyan szakemberek számára, akik nem egy-egy mű, hanem meghatározott téma iránt érdeklődtek.

Rövidesen szabadpolecen használták a természettudományi és matematikai műveket is, mivel a műszaki, mezőgazdasági és orvosi problémák természetesen összefüggenek a fizikával, kémiával és más természettudományi ágazatokkal.

Már az első tapasztalatok is kielégítőek voltak. Ha az 1957. év eredményeit nézzük /akkor vezettük be a szabadpolecot/ a következő a kép: az 1956-ban 6603 műszaki könyvvel szemben 1957-ben 7539 darabot forgalmaztak. A természettudományos művek pedig az 1956-ban használt 1799-ről 1957-re 3224 kötetre emelkedtek. Jelentősen megnövekedett a szabadpolecot használók száma is.

Miután láttuk, hogy ez az eljárás segít az olvasóknak az állomány jobb megismerésében és mivel emelkedett a könyvforgalom, elhatároztuk, hogy az egész állományra bevezetjük a szabadpolecot.

Az előirányzott munka tervét a járási művelődési osztállyal és a moszkvai területi könyvtárral közösen dolgoztuk ki. A könyvtárhasználat új formájáról hirt adtunk a városi rádióban és kommunikét tettünk közzé a "Vpered" című helyi lapban is. A könyvtárban pedig - a közönség helyiségében - a következő szövegű hirdetőményt tettük közzé:

Kedves Olvasóink!

Könyvtárunkban bevezettük a szabadpolec-rendszert, mely lehetővé teszi, hogy a különböző ismeretágakat felölelő 25.000 könyvünket olvasóink közvetlenül a könyvállványról vehessék kézbe.

A szabadpolec lehetőséget ad Önnek, hogy a könyvtárunkban meglévő könyveket alaposabban megismerje, ezáltal tágítsa látókörét és hogy bármely kérdéssel szülő könyvet gyorsan kiválassza.

A könyvek a polecon az egyes ismeretágak szerint, meghatározott rendben vannak elhelyezve: társadalmi-politikai, természettudományi, műszaki, szépirodalmi, stb. művek.

Segédeszközök:

- 1./ A szakkatalógus és a műszaki kartotékok.
- 2./ Bibliográfiák, jegyzékek, vezérfonalak, melyek fel-
tűntetik a könyvtárban meglévő könyveket.
- 3./ Könyvkiállítások, dobozok, amelyekből szabadon válasz-
that különféle tárgyú könyveket.
- 4./ A könyvtáros által adott tanácsok.

Közvetlenül a könyvállványról válassza ki a szükséges köny-
veket.

Ha a könyvet leveszi az állványról, ügyeljen a rendre és a
visszahelyezésnél ne bontsa meg a felállítás sorrendjét.

Ha átnézés céljából könyvet vesz le a polcra, tegyen a
helyébe űrlapot.

Gondoljon arra, hogy ha összekeveri a könyveket megnehezíti
olvasótársai munkáját.

A kiválasztott könyvet irassa be a szolgálatot tévő könyvtá-
rosnál.

Ezenkívül a szabadpolc használatáról külön ismertető füzetet
is kiadtunk.

A szabadpolc használatának megkönnyítésére tervbevéttük, hogy

1./ a könyvespolcok mellett rendszeresen tartunk ismertetése-
ket az újszerezésekről, valamint egy-egy kérdés irodalmáról.

2./ ugyancsak rendszeresen tartunk ismertetőket - sőt az ol-
vasókkal egyénileg és kollektíve is elbeszélgetünk - a bibliográ-
fiák jelentőségéről és használatáról.

3./ olvasói ankétákat tartunk a következő témákról: "Mit nyújt
számomra a bibliográfiák felhasználása?" és "Mit nyújt számomra a
szabadpolc-rendszer?"

Első feladatunk az volt, hogy a raktárban rendet teremtsünk.
Az állomány átrendezésénél arra törekedtünk, hogy az olvasó köny-
nyen tájékozódhasson és a tartalmilag egymáshoz tartozó állomány-
részek kapcsolódjanak egymáshoz.

A legmegfelelőbbnek a következő elrendezés mutatkozott: leg-
előre tettük az általános jellegű műveket, a filozófiával, a dia-
lektikus és történelmi materializmussal, a társadalom- és politi-
kai, földrajzi tárgyú műveket. Ezután következtek a természettu-

dományos, a matematikai, a műszaki könyvek, a mezőgazdasági és orvostudományi művek. Az irodalomtudományi munkákat a szépirodalom élére tettük. Maga a szépirodalom egyébként a következő csoportosításban volt: 1./ Forradalom előtti orosz irodalom. 2./ Szovjet irodalom. 3./ Külföldi irodalom.

Ezenkívül - szem előtt tartva az olvasók igényeit - a szépirodalomból külön témaszerinti polcokat is rendeztünk be, ahol hazánk hősi múltjából, a Nagy Oktoberről és a polgárháborúról, a Nagy Honvédő Háborúról szóló írásokat helyeztük el.

Külön helyeztük el az irodalmi és művészeti folyóiratokat - az évfolyamok sorrendjében -.

A friss számokat a kölesönczöpult körül tároltuk. Külön polcokon gyűjtöttük össze a füzetes regényeket. A folyóiratokat évfolyamonként külön füzetben tárjuk fel. Minden szám borítólapjára felírjuk, hogy milyen anyag található benne és hogy az egyes művek folytatása melyik további számban található meg. A bibliográfiákat részben az általános művek csoportjába, részben pedig ahhoz a csoporthoz tettük, ahova tartalmuk szerint tartoznak, vagyis ahol a szóbanforgó bibliográfiában ajánlott irodalom található.

A raktárban külön polcon vannak az időszerű témákról szóló könyvek, pl. Az SZKP XXI. kongresszusa előtt, a 40 éves Komszomol, tudományos atheizmus, a technika tudományos elvei, stb.

A raktár átrendezése során megtisztítottuk állományunkat az elavult művektől. Minden olyan könyvet, ami nem könyvtárunkba való, kiselejteztünk. Ugyancsak félretettük a javításra szoruló, megrongálódott könyveket is.

Ahhoz, hogy a polcokon több helyünk legyen, külön helyre tettük a duplum példányokat is.

A kiválogatott irodalmat kétoldalas, szabványméretű állványokon helyeztük el. Hogy az olvasó könnyebben eligazodjon, minden csoport közé füles osztólapokat helyeztünk. Ezekre a tartalmi utbaigazítások mellett a szakjelzeteket is feltüntettük.

Szines űrlapokat is készítettünk, hogy az olvasó míg a könyvet nézegeti, azt tehesse helyére.

A könyvvállványok oldalsó falára kis vitrineket erősítettünk. Ezekbe olyan bibliográfiákat tettünk, melyek az illető állványon lévő irodalmat ajánlják.

Például annak az állványsornak vitrinjébe, ahol az általános művek, továbbá az első, második és harmadik csoport könyvei vannak a többi között a következő műveket helyeztük el: Lenin összes művei negyedik kiadásának mutatóját, "A Nagy Októberi Szocialista Forradalom világtörténelmi jelentősége", "A kommunista párt - a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ihletője és szervezője", "Mit olvassunk a kommunista erkölcsről", "A negyven éves Komszomol" című műveket.

Az állványsorok végét felül szalagplakátok kötik össze ilyen feliratokkal:

"Önállóan válassza ki a könyvet."

"Használja a bibliográfiákat. Segítségére lesz az érdeklődési területéhez tartozó irodalom kiválasztásában." Minden állványon felirat tájékoztatja az olvasót az ott található könyvek témájáról. Például ilyen szövegek: "Ezen az állványon lévő könyvek a következő tárgykörökbe tartoznak: 5 Természettudomány és matematika. 52 Csillagászat. 53 Fizika. 54 Vegytan. 55 Földtan. 57 Élettan. 59 Állattan."

Ha az átépítéshez megkapjuk a szükséges pénzügyi fedezetet mód lesz arra, hogy a könyvtár előadótermének rovására a könyvraktár területét 56 m²-rel emeljük. Ebben az esetben a könyvvállványokat, melyek most a falakra merőlegesen egymással szemben állnak - a falak mellett helyezhetjük el. A referenz könyvtáros asztala ebben az esetben a helyiség közepére kerülhetne.

A kölcsönzőben az olvasók rendelkezésére áll a "Csto csitat" /Mit olvassunk?/ című folyóirat és a "Novie knigi" /Új könyvek/ című bulletin, ezenkívül különféle plakátbibliográfiák. Ugyan- csak ott van a szak- és a betűrendes katalógus is, valamint témakartotékok és a szakkatalógus kifüggesztett használati útmutatója.

Néhány olvasónk arra az álláspontra helyezkedett, hogy a szabadpolcos használat mellett tulajdonképpen a katalógusok szükségtelenek. Véleményünk szerint a könyvtárosnak rá kell mutatnia, hogy ez az elgondolás hibás. Ugyanis míg a katalógusban minden könyv megtalálható, addig az állványokon csak azok a könyvek vannak, melyek történetesen nincsenek kézben. Egyébként a katalógusok mellett is vannak ajánló jellegű polcok, könyvkiállítások, ahol az olvasó a legaktuálisabb kérdések irodalmából közvetlenül válogathat.

A szabadpolcos könyvtárhasználat rendkívüli mértékben megnövelte a könyvtáros irányító szerepét.

A könyvállványok mellett segít a könyvek megkeresésében és kiválasztásában, útmutatásokat ad a katalógusok, kartotékok és bibliográfiák használatához. Ezenkívül az olvasót közvetlenül neveli a könyv megbecsülésére, figyelmezteti a felállítás rendjének megtartására. A kölcsönzésnél a könyvtárosnak módja van hasonló témakörből más könyvet is ajánlani. A szépirodalmi művet kölcsönző olvasónak társadalmi-politikai vagy természettudományos művet is ajánlhat. Ha a könyvtáros látja, hogy valaki olyan művet választott az állványról, mely az illetőnek például túl nehéz, tanácsolhatja, hogy válasszon valami mást.

Növekedett a könyvek kölcsönzésre való előkészítésének jelentősége is.

A kölcsönzőben - a vezetővel együtt - három könyvtáros dolgozik. A könyvtár nyitvatartási ideje nyolc óra. Naponta egy-egy dolgozó 4-4 órát tölt a könyvkiadásnál, a harmadik tartalékban van. Ily módon a két tisztviselőnek napi 4-4 órája marad a következő belső munkákra: a könyvek visszaosztása /egy meghatározott raktárrészt állandóan egy könyvtáros kezel/, a katalógusfiókok rendjének biztosítása, előző kölcsönzés eredményeinek elemzése, előjegyzett könyvek előkészítése, kiállítások anyagának összeállítása, stb.

A szolgálatban lévő könyvtáros asztalát úgy helyeztük el, hogy az egész raktárat áttekinthesse.

A munkaasztal mellett két darab hatrekeszes szekrényke áll. Az egyikben azokat a könyveket tartja szakok szerint, amelyekkel éppen foglalkozik, a másikba pedig az olvasók által visszahozott és helyrerakandó köteteket helyezi el.

A kölcsönzőben dolgozó tisztviselők naplójukba feljegyzik a napi munkát és a következő napok teendőit. Az állománygyarapítási munka megjavítására deziderátum-kartotéket vezetnek.

Keszdetben a raktárrészt korlát választotta el a kölcsönzőtől; azt tapasztaltuk azonban, hogy az olvasók így nem szívesen mennek a könyvállványokhoz. Mikor a korlátot teljesen eltávolítottuk megállapíthattuk, hogy az olvasók nyolcvan százaléka önállóan, maga választja ki a könyveket.

A szabadpolc bevezetése munkánkat komplikáltabbá tette. A könyvek visszarakása, a szakrend ellenőrzése, az állományismeret állandó gyarapítása, az olvasóval való gyakoribb beszélgetések a könyvtáros sok idejét lekötik. Viszont az is tény, hogy a könyvtárból olvasó úgy el nem megy, hogy ne vett volna kölcsön könyvet.

Arra a kérdésre, hogy vajon vesznek-e el könyvek, nemmel tudnánk felelni. Hogy ezt az álláspontunkat megerősíthessük elhatároztuk, hogy 1959-ben a "Technika" szakcsoport egyik alcsoportját ellenőrizni fogjuk a leltári napló alapján.

A szabadpolcot egyre több és több olvasó használja. A könyvek forgalma állandóan emelkedik. Míg 1957 nyolc hónapjában kölcsönzésben és az olvasóteremben 44.020 könyvet használtak - ebből műszaki 3.502, társadalmi-politikai 4.024 volt - addig 1958. év ugyanezen időszakára 52.495 könyvet használtak olvasóink. Ebből műszaki 4.260 és társadalmi-politikai 6.740 kötet volt.

Olvasóink általában örömmel üdvözlik a szabadpolc-rendszer bevezetését.

V.J. KOROTKOV esztergályos ezt írta: "Az újonnan bevezetett könyv-kiválasztási módszer az olvasót hozzásegíti, hogy olyan könyveket keressen ki, amilyenekre szüksége van. Én például szép-irodalmi műveket olvasok, de gyakran viszek ki tankönyveket is. Mivel közvetlenül hozzáférhetek a könyvpolchoz, saját magam kereshetem ki azt a könyvet, amelyben a legérthetőbben tárgyalják az

érdeklődési körömnök megfelelő anyagot. A szépirodalmat mindezen esetben sokkal inkább izlésem szerint tudom kiválasztani, mint-ha a könyvtáros ajánlaná."

"A könyvtár ujonnan bevezetett munkarendszere - írja egy másik olvasónk, A.I. SZOLOV'EV technikai tanuló - először is megkönnyíti az olvasók kiszolgálását, másodsor hozzájárul látó-körük kiszélesedéséhez. Míg azelőtt csak az olvasási tervek vagy a katalógusok szerint választottam ki a könyveket, ma az érdeklődési körömhöz tartozó könyvek önálló kikeresésénél gyakran megismerkedem másféle, főleg műszaki könyvek tartalmával."

Csak kevés - főleg alacsonyabb képzettségű - olvasó tart igényt arra, hogy a könyvtáros keresse ki számára a könyveket.

Egyesek aggodalmuknak adnak kifejezést az iránt vajon nem vesznek-e el a könyvek, mások felvetik a kérdést, hogy vajon mindenkit ki fog-e elégíteni a szabadpola rendszer és azt javasolják, hogy differenciáltan kezeljék az olvasókat.

L.G. TAMANSZKAJA orvosnő pedig az alábbiakat írta: "A képzettségű olvasó számára, véleményem szerint, feltétlenül előnyös a szabadpola. De a kevésbé tépzetű könyvtárlátogató nehezen igazodik el ilyen módon. Előfordulhat, hogy helytelenül választja ki a könyvet és megnehezíti a könyvtáros munkáját. Az olvasók egy részével még sokat kell foglalkozni, mielőtt a könyvállványokhoz engedjük. Én azt javaslom, hogy a szabadpola használata legyen fakultatív."

Számos könyvtáros érdeklődik gyakorlati tapasztalatok iránt. Minszkből, Krasznodárból, Taskentből érkeznek levelek, melyekben kéri, hogy közöljünk részletes tájékoztatást az új munkamódszerről. A szomszédos városokból és területekről személyesen is felkeresnek bennünket kartársak, hogy megnézzék munkánkat. 1958. szeptemberében Gorkijból, Leningrából, Kalugából, Jaroszlavlból, a Lenin Könyvtárból és a moszkvai Marx Károly Könyvtárból voltak látogatóink és elismerően nyilatkoztak munkánkról. Mi azonban az eredményeinket nem akarjuk túlbecsülni. Tudatában vagyunk annak, hogy még nem elégséges a tapasztalati anyagunk.

Kívánatos volna, hogy könyvtárosaink gyakrabban keressék fel egymást és a szabadpolc rendszert azokban az országokban alaposan tanulmányozzák, ahol ezt már régebben bevezették.*

Könyvtárunk egyébként elhatározta, hogy a szakszervezeti és falusi könyvtáraknak segítséget nyújt a teljes vagy részleges szabadpolcos használat bevezetésében.

Eredeti cím: Otkrütúj dosztup k knizsnúm polkam.

Megjelent: Bibliotekar', 1958. 12.no. 33-37.p.

OSzK.ford.sz.: 2048

+ A szabadpolc kérdésével foglalkozó szovjet- és népi demokratikus irodalom az utóbbi időben jelentősen fellendült. Az alábbiakban néhány, újabban megjelent írást idézünk /Szerk./:

Za otkrütúj dosztup k knizsnúm fondam. Iz opüta rabotü mászszovüh bibliotek g. Moszkvü i Moszk. obl. Moszkva, 1958, Gosz.b-ka Lenina. 74 p.

MÁLEK,R.: Otkrütúj dosztup k knige. Opüt csehoszlovackih bibliotek. - Bibliotekar'. 1958. 6.no. 60-65.p.

CEJPEK, Jiří: Wolny wybór w praktyce bibliotek czeskich. - Bibliotekarz. 1958. 10.nr. 289-295.p.

Deservirea cititorilor prin metoda raftului liber. - Calauza Bibliotecarului. 1958. 10.no. 18-21.p.

Lapunk egyik következő számában teljes terjedelmében közöljük az alábbi cikket:

SZAHAROV, V.F.: Ob otkrütom dosztupe k fondam bibliotek. Bibliotekar'. 1959. 3.no. 28-34.p.

Frank, Otto:

SZAKIRODALMI KARTOTÉKOK FELDUZZASZTÁSÁNAK KORLÁTOZÁSA.

Nagyobb területet átfogó szakirodalmi kartotékok hamar felduzzadnak. Ennek következtében nemcsak sok helyet foglalnak el, hanem könnyen áttekinthetetlenné is válnak. A szerző leírja azokat az eljárásokat, amelyekkel ésszerű keretek közé lehet szorítani az ilyen kartotékokat.

1. A szakirodalomkutatás különböző módjai a dokumentációs központokban.

Bizonyos meghatározott témákra vonatkozó közlemények felkutatásának kétféle módja lehetséges /számos változattal/: egyrészt szerkeszthetünk szakterületek és egyes témák szerint felépített kartotékokat, másrészt különféle /könyvészeti/ összeállításokat /bibliográfiákat, referáló lapokat, folyóirat-tartalomjegyzékeket/ használhatunk fel. Az utóbbi eljárást jelölik az irodalomkutatás /Literature recherche/ szóval. Hogy melyik módszert alkalmazzák, az a körülményektől függ, elsősorban a használat intenzitásától. Szakirodalmi kartoték kiépítése még ésszerű munkamódszerek alkalmazása esetén is jelentős anyagi megterheléssel jár. Ez csak akkor rentabilis, ha a kartotékokat nagyobb mértékben használják.

Az említett két módszert többnyire egyidejűleg alkalmazzák. Míg a leggyakrabban keresett szakterületek esetében kifizetődik a szakirodalmi kartoték kiépítése, addig a határ- vagy a ritkábban keresett szakterületekről az esetenkénti irodalomkutatás is elegendő.

A szakirodalmi kartoték elburjánzásával, a helytakarékoság kérdésénél tekintetbe kell vennünk a mechanikusan válogatható lapféleségeket. Ilyenek pl. a hasítékolt /Kerblochkarten/ vagy réselt /Schlitzlochkarten/, peremlyukasztásos lapok, optikai lyukkártyák /Sichtlochkarten/ vagy gépkártyák /Maschinenloch-karten/. A "klasszikus" kartotékban valamely közleményt, amely egymás mellett vagy egymással kapcsolatban több témát tárgyal, a kartotékban az összes tekintetbe jövő helyen meg kell, hogy találjuk. Tehát az ilyen közleményről több - átlag 2-3 - kartont kell készítenünk. Ez azt jelenti, hogy a kartoték lapjainak mennyisége 2-3-szorosa a benne nyilvántartott címek mennyiségének. A mechanikusan válogatható kartoték esetében ellenben minden közleményről csak egy lap készül, akármennyi részletkérdéssel foglalkozik is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a gépi uton válogatható kartoték gazdaságosabb, mint a klasszikus forma, mert a kérdés mérlegelésénél egyéb tényezőket is tekintetbe kell venni: a lyukkártya nagyobb előállítási költségét, a lyukasztáshoz és rendezéshez szükséges gépek esetleges beszerzését, stb.

2. A szakirodalmi kartoték felduzzadása.

Már az indulásnál gyakran elmulasztják a kartoték szerkesztői, hogy felmérjék a feldolgozandó irodalom terjedelmét, vagyis a kártyáknak bizonyos időn belül várható mennyiségi növekedését. De még ha ez megtörténik is, elkerülhetetlen az évek multával a kartoték felduzzadása. Az a célkitűzés, hogy ésszerű válogatással, "preszelekcióval" vessünk gátat az elburjánzásnak, rendkívül nehezen megvalósítható, mert nem tudjuk előre, hogy a jövőben milyen témákat fognak keresni a kartotékban. Amilyen tetszetős, olyan nehéz azt a célkitűzést is megvalósítani, hogy a kartoték csak olyan jellegű közlemények címét tartalmazza, amelyeket már kerestek. Hasonló a helyzet, mint egy többnyelvű szótár esetében. A felesleges anyag elkerülhetetlen. Utópia volna olyan szótár, ahol csak azok a szavak lennének, amelyeket keresnek, de a közismertek vagy amelyeket senki sem keres, hiányoznának. Ez persze banális megállapítás, mert min-

denki jól tudja, hogy nincs ilyen szótár. A szakirodalmi kartotékkal kapcsolatban azonban ilyen követelmények elég gyakran hallatszanak.

Különösen elburjánzik az olyan kartoték, mely kész, előfizethető referátum-anyagból áll, mivel több ilyen forrásból táplálkozva /referátumkartotékok, referáló-lapok stb. címeinek kivágása és kartonra ragasztása/, óhatatlan egy és ugyanazon referátum többszörös megszerzése. Ennek ellenére közkedvelt a szakirodalmi kartoték kiépítésének ez a módja, mert az átfedések ellenére is olcsóbb, mint az eredeti közlemények - lehetőleg preszelektív - átnézése és a megfelelő címleírások elkészítése. Továbbá kartotékok önálló fejlesztéséhez többnyire hiányoznak a megfelelő szakmunkaerők és ahol rendelkezésre állnak is, nem szakfolyóiratok átnézésére, hanem a tulajdonképpeni tájékoztató munkára használják fel őket. A saját erőből való kartoték fejlesztése esetében nem lehet a teljességnek azt a fokát sohasem elérni, amit a készenkapott referátum-anyag bedolgozása nyújt. Végül pedig nyomós érv az is, hogy voltaképpen nincs értelme olyasmibe önálló munkát fektetni, amit készen is megvásárolhatunk.

Felvetődhetik még az a gondolat is, hogy a címleírások kivágása és felragasztása útján készült kartotéklapok beosztásáról ellenőrizni lehetne, hogy a műről nincs-e címleírás a kartotékban. Ez a munka azonban olyan nagy költségtöbbletet jelent, hogy rendszerint teljesen mellőződik.

A kartoték elburjánzásának megakadályozására tehát más módszereket kell keresnünk. A következőkben néhány ilyen lehetőséget ismertetünk.

3. A szakirodalmi kartotékban való selejtezés értelme és célja.

Mint már említettük ideálisnak az olyan szakirodalmi kartotékot tekinthetjük, mely pontosan a keresett anyagot tartalmazza, viszont azt is leszögezhetjük, hogy ez a célkitűzés elérhetetlen. Ezt sem előzetes válogatással /preszelekcióval/, sem a kartonok utólagos kiselejtezésével nem lehet elérni. Különben is arra vonatkozólag, hogy mit lehet és kell kiselejtezni, na-

gyon eltérőek a vélemények már olyan egyszerű kérdésnél is, mint a közlemény megjelenési ideje.

Egyesek szerint kartoték, minél messzebbre visszamenőleg, lehetőleg minden fontosat tartalmazzon. Ez sok esetben helytálló megállapítás, például történeti kutatások vagy például szabadalmi irodalom feltárásának céljait szolgáló kartoték esetében. Mások viszont a szakirodalmi kartotékkal szemben azt a főkövetelményt támasztják, hogy elsősorban a legfrisebb közleményeket tartalmazza. Ez a nézet is helytálló, különösen olyan szakterületeken, ahol rendkívül gyors iramu a fejlődés. A kartoték ezek szerint csupán az utolsó néhány év anyagára szorítkozhatna. Az előző irodalmat a kartotékoknál könnyebben kezelhető nyomtatott irodalom-jegyzékekben /mint pl. a nagy referáló lapok szakmutatói/ sokkal könnyebb felkutatni. Egy már nagyon régi vélemény szerint a folyóiratcikkek élettartama körülbelül tíz év, mert ennyi idő alatt mindaz, ami fontos, különösen a pozitív ismeretanyag, a könyvekbe kerül. Ez is helyes megállapítás, csak nem szabad elfelejteni, hogy így sok lényeges részlet elvész, mert a szakkönyvek korlátozott terjedelmük miatt csak nagyobb vonásokban rögzíthetik az anyagot.

Az elmondottak alapján láthatjuk, hogy itt, mint sok más esetben, sincsenek kész receptek, hanem esetenként kell megkeresni a leggazdaságosabb megoldást.

Ebből a szempontból kell nézni a selejtezés különböző lehetőségeit.

4. Másodpéldányok kikeresése.

A selejtezés egyik lehetősége a több példányban meglévő címleírások eltávolítása. Ez különösen a "vásárolt" cimanyag összegyűjtésével keletkezett és növekedett szakirodalmi kartotékokra érvényes. A munkát egyszerűbb munkaerők is végezhetik, mert csak arról van szó, hogy az egyes szakcsoportokban lévő címeket egymással összehasonlítsák és a feleslegeseket eltávolítsák. Arra kell csak ügyelni, hogy mindig a legrészletesebb referátumot tartalmazó lap maradjon a kartotékban.

5. Másod- vagy többes példányban készített kartonok eltávolítása.

A klasszikus szakirodalmi kartoték egyik jellemzőjeként említettük, hogy az egyes címleírásokat több helyen is beosztják, vagyis mindenhol, ahol a művet kereshetik. A tízedes osztályozás alkalmazása folytán szinte szigorú szabállyá lett, hogy több decimális számmal jelölt címleírást minden egyes szakszámhoz be kell osztani. A titán hegesztésére vonatkozó minden közleményt, amelyet a 621.791:669.295 decimális szám jelöl, eszerint a 621.791 Hegesztés szakcsoporthoz épp úgy be kell osztani, mint a 669.295 Titán szakcsoporthoz. Ha száz közlemény szól erről a tárgyról, tulajdonképpen száz felesleges lap van a kartotékban. Utaló beiktatásával az egyik helyen a lapok feleslegessé válnak; így például a 669.295 Titán szakszámnál ilyen utalót lehet elhelyezni:

669.295:621.791 Titán, Hegesztés

L. 621.791:669.295 Titán hegesztése.

Ezzel száz lap helyét takarítottuk meg. Az eljárás hátránya viszont az, hogy a kutatót másik kartoték fiókhöz utasítja, ahol megtalálhatja a keresett művek lapjait. Ha ezt az eljárást úgy egységesítjük, hogy a kartonokat következetesen a kisebb decimális számhoz osztjuk, a kutató rövid idő alatt megszokja, hogy például a hegesztett varratok anyagvizsgálatát /amelyet a 620.1:621.791.056 jelzet jelöl/, a kisebb decimális szám, tehát a 620.1 Anyagvizsgálat szakcsoport fiókjában keresse. Megfelelő címszómutató, amelyre többnyire ugyanis szükség van, tovább könnyítheti a keresést.

6. Régebbi közlemények kissejtezése.

Ha az az elv érvényesül, hogy a kartoték első sorban új anyagot tartalmazzon - és a régebbi közleményeket mellőzze - ezt a munkát is könnyen elvégeztethetjük segédmunkaerőkkel, mert a címleírásokon csak a megjelenés évét kell ellenőrizni.

A legtöbb kartoték szakcsoportjain belül a közlemények fordított időrendben, tehát a legújabb közlemények legelől vannak. Így a régebbi művek címleírásait könnyű megtalálni. Megkönnyítheti még a keresést, ha a kartonok színét évenként vagy öt évenként változtat-

juk. Új év kezdetén pl. az összes zöld kartonokat / amelyek egy régebbi év anyagát jelentik/ könnyen eltávolíthatjuk.

7. Jelentéktelenebb közlemények kiselejtezése.

Amennyiben selejtezésre kerül sor, a közlemény jelentőségét is tekintetbe kell venni. Például egy bizonyos erőművel vagy más építménnyel, valamely megmunkálási eljárással vagy meghatározott aseménnyel stb. foglalkozó több közlemény esetében mérlegelnünk kell. Döntő lehet például a közlemény hosszúsága, aznak a többnyire jogos feltételezéssel, hogy a leghosszabb közlemény a témának a legrészletesebb és így legjobb tárgyalása. Néha a folyóirat címe is jó támpont. Különösen elismert szakfolyóiratban megjelent közleményt inkább megtartunk, mint a kevésbé ismert lapból valót. Fontos lehet a szerző tekintélye is, de ennek a megítélése már nem olyan egyszerű.

Az ilyen szempontok szerinti válogatást már nem igen lehet segédmunkaerőkre bízni.

8. Szakirodalmi jegyzékek.

A dokumentációs központok egyik fontos feladata, hogy felkérésre, a szakirodalmi kartotékban lévő címek alapján, jegyzékeket állítson össze bizonyos részletkérdésekre vonatkozóan. Ilyen esetben a jegyzék összeállításához felhasznált kartonokat kiszedjük a kartotékból és a jegyzékre - amely lehetőleg fénymásolásra alkalmas papíron készítendő - utalóval hivatkozunk. Arra is gondolhatunk, hogy az egész kartotéket csoportonként ilyen irodalmi jegyzékeké alakítsuk át, azonban ez a legtöbb esetben túlságosan költséges volna. Ezért ezt a munkát inkább csak azokra az esetekre korlátozzák, amikor ilyen jegyzékeket egyébként is készíteni kell.

9. A kartoték átalakítása mechanikai válogatáshoz.

Olyan kartoték, amely hasítékolt /Kerblochkarton/, vagy réselt /Schlitzlochkarton/, peremlyukasztásos lapokból vagy géplapokból /Maschinenlochkarton/ áll, kevesebb helyet foglal el, mint a klasszikus szakirodalmi kartoték, mivel egy-egy címleíráshoz általában csak egyetlen lap szükséges. Ha ezt az előnyt haszno-

aitani akarjuk és egyéb okok is a mechanikai válogatásra való áttérés mellett szólnak, a régi kartotékot adott időponttól kezdve lezárhatjuk és újat kezdhetünk. A visszamenőleg mechanikai válogatású kartotékká való átalakítás ritkán lehetséges, egyszerűen azért, mert a címleírások lyukkártyákra való átvitele, még fényképeszeti eljárás alkalmazása esetén is, túl költséges. Továbbá azt is figyelembe kell venni, hogy az egyszerű átírás magábanvéve nem elegendő. A mechanizált irodalmi kartoték előnye ugyanis az, hogy a közleményeknek lehetőleg minél több tartalmi és alaki jegyét nyilvántartja. Ezeket az ismérveket azonban többnyire nem lehet a szakirodalmi kartoték alapján megállapítani, még igen részletes referátumokból sem: tulajdonképpen a közlemény alapos tanulmányozására volna szükség.

10. A szakirodalmi kartoték ujrakezdése.

Gyakran sikerrel jár, ha a meglévő szakirodalmi kartotékot adott időpontban lezárják és új kartotékot szerkesztenek. Indokolhatja ezt valamilyen más rendszerezésre való áttérés, mikor is a régi kartotékot az új rendszernek megfelelően nem tudjuk átalakítani. Még az olyan állandó és nemzetközileg megszilárdult szakrendszernél is, mint a tízedes osztályozás, elkerülhetetlen időnként bizonyos átrendezés. Különösen mióta a Tizedes Osztályozás Nemzetközi Bizottságában /Internationaler Ausschuss für die Dezimalklassifikation/ divatba jött, hogy meglévő szakszámokat, sokszor nagyobb szakcsoportokat is, sutba dobjanak /bizonyára igen nyomós okokból/ és gyökeresen új szakszámokkal helyettesítsék ezeket.

A már meglévő mellett új kartoték elindítása mindenképp azzal a hátránnyal jár, hogy az olvasónak két helyen kell keresnie. Idővel javul a helyzet, mert egyre inkább az új kartotékot veszik igénybe. A régi pedig lassacskán a pincébe vándorolhat és egy napon fel is lehet oszlatni.

11. Mikrofilmre vétel.

Értékesebb, vagy pláne pótolhatatlan szakirodalmi kartotékok szempontjából is egyre gyakrabban felmerül a különféle veszélyek elleni

lenleg a mikrofilmezés az egyetlen gazdaságos eljárás. A kartotéket kartonról-kartonra mikrofilmre lehet venni, rendszerint 16 mm-es filmre. Miután a negatívot biztos helyen elraktározzák, egy másolat, amely nem túl drága, helyettesítheti a szakirodalmi kartotéket. A kartotékban való keresgélés helyett a filmet futtatják át a leolvasó készüléken. Előnye ennek a megoldásnak, hogy megfelelő be rendezés segítségével már a leolvasás közben felvétel készíthető egyes címekről. Ezzel megtakaríthatjuk a szükséges közlemények címének kézzel való kiírását.

12. Mikrokártyákra vétel.

Carl Braband kezdeményezése óta szakirodalmi kartotéklapokat - egyidejűleg többet - is lehet mikrofilmre venni, például kisképes fényképezőgéppel is megfelelő másolóállvánnyal. A reproasztalra A3 vagy A4 szabványalaku kartonokat fektetnek egymásmellé, vagy pikkelyszerűen egymásra. Ez az eljárás jól beválik, ha a szükséges címek kiírását meg akarjuk takarítani és a kartonokat egyszerűen lefényképezzük. A negatív filmről később nagyításokat lehet készíteni.

A szerző a továbbiakban leírja egy kísérletét, amikor is 35 kartotéklapot, címleirással és tartalmi ismertetéssel /1:4 lineáris kicsinyítéssel/ A6-os nagyságu mikrokártyára vett fel.

A mikrokártya a következő módon készült: A 35 kartotéklapot lazán a mikrofilmfelvevő készülék reproasztalára helyeztük, pikkelyszerűen, úgy hogy azok egy A2-es alakú felületet alkottak. A felvétel 35 mm-es, perforálatlan mikrofilmre történt. A negatív előhívása után az A 6-os nagyságu, átlátszó fényképezési papíron készült visszagyítás a minta pozitívját adja /fekete írást világos alapon/. Ennél a műveletnél a negatív filmet fordítva tettük be, úgy, hogy a visszagyítás az átlátszó papíron visszajáról /a tuloldalra ellenben helyesen/ olvasható. Erről az átlátszó papírról fénymásolatok készültek; a megvilágításnál az átlátszó papír fényérzékeny oldala közvetlenül a fénymásoló papír fényérzékeny oldalával kerül összeköttetésbe. Ez biztosítja az íráskép éles visszaadását. Ennek az eljárásnak az az előnye

hogy az átlátszó papírról bármikor gyorsan és olvashatóan lehet előállítani fénymásolatot. Minden mikrokártya tehát egyuttal irodalmi összeállítás valamely adott témáról. Ugyanarról az átlátszó papírról nagyobb példányszámu másolat is készíthető kis-offszetnyomással /50 példányon felül gazdaságos/.

A kartoték mikrofilmre vagy mikrokártyákra való átalakítását rendszerint akkor alkalmazzák, ha a kartotékot, vagy egy-egy részét ujrakezdik.

A mikrofilmre felvett cédulák közé - még ha ezeket nem is semmisítik meg, sőt továbbra is használják - nem ajánlatos új kartonokat osztani, mert kijavíthatatlan zavarokat okozhat. Az az eljárás, hogy nagyobb mennyiségű címkartont 35 mm széles mikrofilmre veszünk, egy-egy megadott témára vonatkozó irodalmi összeállítás elkészítésénél is alkalmazható. Ezáltal a címek leírását - ahogy az mostanáig szokásos volt - meg lehet takarítani s ezzel elmarad a kiírással kapcsolatos hibalehetőség is.

Az ilyen irodalmi összeállítás megrendelője ez esetben nem írott címjegyzéket kap, hanem a mikrofilm felvétel visszanyújtását, még pedig akkora nagyítást, hogy valamennyi címet optikai eszköz segítségével nélkül is jól elolvashatja.

Eredeti cím: Über das Ausdünnen von Literaturkarteien.

Megjelent: DFW. Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei.
1958. 6. Jg. 9/10.Nr. 149-151.p.

OSZK ford.sz.: 2017

Kraśniewska, K. - Wilska, B.:

MUNKÁSASSZONYOK OLVASMÁNYAI

Olvasás-elemzési kísérlet

Mindeddig nem sok figyelmet fordítottak a szakirodalomban arra a kérdésre, hogy az olvasók miképpen fogadják a könyveket. Ez a kétségtelenül nehéz és a könyvtári pedagógia szempontjából annyira fontos kérdés valahol a pszichológus és a szociológus érdeklődési területének határán van.

Az itt közölni kívánt tapasztalatok azoknak a kísérleti kutatásoknak az eredményei, amelyeket Sziléziában, a Katowice melletti Szopienicében végeztünk munkáskörnyezetből származó asszonyok körében. Egész sor beszélgetést folytattunk az ottani városi könyvtár női olvasóival. A megkérdezett személyeket azok közül az olvasók közül választottuk ki, akik - olvasói törzslapjuk tanúsága szerint - sokat olvasnak. A beszélgetések az érdekeltek otthonában folytak, a lehető legteljesebb közvetlenség légkörében. Valamennyi megkérdezett asszony munkáskörnyezetben élt, mert vagy maguk is munkásasszonyok, vagy pedig mint háziasszonyok munkáscsaládok háztartását vezették. A beszélgetésekben 25 asszony vett részt; a megvizsgált olvasói törzslapok száma 75.

+
+ +

Szopienice 50 ezer lakosú város, Katowicetől félóránnyira van villamossal. A kísérleti vizsgálatot főképpen Wilhelmina-telep területén végeztük, ahol a lakosság 80 %-a bányász illetve kőhász.

A település kívülről azegényes benyomást tesz. Az egyforma,

kétemeletes, poros, piros téglából készült házak kaszárnyára emlékeztetnek. Az utcák piszkosak és tele vannak a közeli Wiczorek bányából származó szénporral. Ebben a bányában dolgozik a település lakóinak legnagyobb része. A lakások mégis általában feltűnően rendesek, tiszták és világosak. Általában egyszoba-konyhás, típus bányász lakások. A lakás nagysága nem függ a család létszámától: előfordul, hogy a lakásban csupán ketten, de van úgy, hogy haten, sőt nyolcan is laknak.

A megkérdezett szociálisasszonyok legnagyobb része nem dolgozik termelő munkában. Ez bizonyára azzal függ össze, hogy a két nagy ipari központ: a a Wiczorek nevű bánya és a cinkkohó - legnagyobb részét férfiakat alkalmaz. Lehet, hogy a bányász környezetben a női munka hagyománya még nem olyan régi, mint pl. a lodzi textil munkások körében. Ezenkívül a bányában dolgozó férfiak keresete olyan magas, hogy nincs szükség a nők foglalkoztatására. A megkérdezetteknek csupán 40 %-a dolgozik, főleg takarítónői beosztásban. De van köztük hivatalsegéd, pénztárosnő, szakácsnő és tanítónő is. Férjeik, testvéreik, apáik mint munkások, a leggyakrabban magas szakképzettségű munkásokként dolgoznak.

A megkérdezettek életkora 16 és 70 év között ingadozik. Legnagyobb részük a 30-50 évesek közül került ki; ezeket tulnyomó részt még a család gondjai is terhelik. Magános asszony csak 20 % volt.

Azoknak az asszonyoknak a legnagyobb része /88 %/, akikkel beszélgettünk, teljes általános iskolai végzettséggel rendelkezett. Nem teljes általános iskolai végzettségű csupán 4 % volt, teljes középiskolája mindössze egy személynek, annak a fiatal tanítónőnek volt, aki nemrég került ki a pedagógiai liceumból. Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy Sziléziában 8 osztályos és nem 7 osztályos iskola volt kötelező.

Végül meg kell itt említenünk, hogy az általunk végzett vizsgálatok szempontjából különösen fontos probléma az itt érintkező lengyel és német kultúra hagyományainak kérdése.

Az említett szociálisasszonyok és társadalma az a jel-

lemző, hogy - az egyéb területektől eltérően - magasabb itt az oktatás és a kultúra színvonala, általánosan elterjedt a sajtó olvasása /a megkérdezettek 100 %-a aktív olvasó/, általános a 8 osztályos elemi iskolai képzés és nagyrabecsülik az oktatás-ügy és a kultúra vívmányait. Ennek a területnek lengyel hagyományairól beszélt rendkívül meghatározó módon egy 65 éves sziléziai asszony. A lengyel nyomtatott szóval már elég hamar, a XIX. század utolsó éveiben találkozott.

Szüleim - mondotta - felolvastak nekünk a keresztes vitézkről, a szibériai sirokról és Damján grófról. Ez a gróf félkezű volt, a gazdagokat támadta és a szegényeken segített.

A megkérdezett asszony sohasem járt lengyel iskolába, még ma is rosszúl ír lengyelül, de nagyon sokat olvasott és a gyerekeit is megtanította anyanyelvére.

Egy másik sziléziai asszony, akinek az apja német nemzetiségű volt, a lengyel hagyományt anyjától, a sziléziai felkelés egyik résztvevőjétől örökölte. Nemesak olvas és a múltban is olvasott lengyelül, hanem verseket is ír, melyek nyomtatásban is megjelentek a "Gość Niedzielny" /Vasárnapi vendég/ című ma már megszűnt egyházi lapban. Sohasem érdeklődött a modern költészet iránt, egyetlen moderaköltő nevét sem tudja. Sohasem hallott STAFF-ról, TUWIM-ről, ezzel szemben olvasta MICKIEWICZ, SLOWACKI és HEINE műveit.

Valamennyi megvizsgált esetben nők voltak a lengyel hagyományok őrzői és jó segítséget jelentett számukra a lengyel könyv.

A könyvekről és a könyvekkel kapcsolatos kérdésekről folytatott beszélgetések alapjául kérdőív szolgált. Ugy szerkesztettük meg ezt a kérdőívet, hogy a feleletekből nagy valószínűséggel meghatározhassuk a tanulmányozott személy intellektuális és kulturális színvonalát. A fő hangsúlyt - magától értetődően - a könyvvel kapcsolatos problémákra helyeztük. Azt szeretnénk tudni, hogy az olvasó asszonyok milyen mértékben ismerik a könyveket és az olvasmány milyen helyet foglal el életükben, mit merítenek az elolvasottakból és vajon képesek-e arra, hogy az olvasmányokat kritikai szemmel vizsgálják. Még az elemi fokon

A Könyvtári Figyelő digitális változata: Készítette: Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban, 2016-ban. b átéléséről

tanuskodik és azt bizonyítja, hogy az olvasó az író élményeit a magáéval összeveti. A kérdőív segítségével arra tettünk kísérletet, hogy megállapítsuk, vajon ezek a csoportok milyen problémák iránt érdeklődnek különösen és melyek a legkedveltebb irodalmi műfajok. A kérdéseket úgy fogalmaztuk meg, hogy az olvasók kénytelenek legyenek tudatosan állástfoglalni az olvasmánnyal kapcsolatban. A dolog nem volt könnyű, hiszen az e fajta olvasónak nem szokása, hogy élményeit elemezze s még kevésbé beszél róluk. Ennek ellenére majdnem minden esetben sikerült közvetlen kapcsolatot teremtenünk és ennek következtében őszinte és a lehetőség szerint kimerítő válaszokat nyernünk.

A kérdőív szerepe lényegében az volt, hogy segítségünkre legyen a főfeladat megoldásában, vagyis abban, hogy bizonyos könyvek milyen fogadtatásra találnak az olvasók körében. A könyvek címei megismétlődtek, hiszen a vizsgált környezet asszonyainak érdeklődése azonos irányú, s a rendelkezésükre álló könyvtár rendkívül csekély állományú /1000 kötet, ebből 866 szépirodalom/. Az adott válaszoktól azt vártuk, hogy megállapíthatjuk, milyen kérdések a legáltalánosabban olvasottak, az olvasmány tartalmának mely részei ragadnak meg az olvasókban, mert ez bizonyítaná, hogy erősebb hatást váltott ki bennük. Nagyon érdekes: az egyes könyvekre vonatkozó általános és részletes vélemények intenzitása.

A megkérdezetteknek sok fejtörést okozott az, hogy megmondják mi volt az a támpont, ami szerint a könyvet kiválasztották; a szerző, a cím, a tartalom vagy a könyv külső kiállítása? A legtöbb esetben a megkérdezett asszonyok általánosságokkal válaszoltak, pl., hogy "érdekes legyen", "ne legyen túl nehéz", "izgalmas legyen" és hogy "megfeleljen az olvasó kívánságának". Kiderült, hogy Szopienicében az olvasónők 6 %-a a szerző neve szerint választja ki a könyvet, mert ismeri és szereti, 5 % az érdekes cím után indul el, 10 % a párbeszédék mennyisége után /szeretik, ha ez több és a leírás kevesebb/, a hősök száma után, "kevés személy legyen és asszonyok", valamint a jó befejezés után, 5 % tartja fontosnak a könyv grafikai kiállítását, az illusztrációkat, a betűk nagyságát és a kötet vastagságát. A többiek közül erre vonatkozólag semmilyen felvilágosítást nem kaptunk.

Általánosan ismert tény, hogy van egy bizonyos fajta irodalom, amit az asszonyok legszívesebben olvasnak. Általában azt is tudjuk - melyik az. Megszoktuk már, hogy lenézzük, mert érzelgős, lélektanilag felületes stb. Azonnal el tudjuk képzelni azokat az olvasó nőket, akik a magasabb körök életét ábrázoló, füzetes ál-irodalom formájában megjelenő regényeket "falják". Ez az elterjedt nézet azonban nem igazolódott bevizsgálataink során. Néhány érdekes példa az átlagosan 3-4 havi időközt átfogó olvasói törzslapokból:

ZAPOLSKA	Idényszerelem	15	kölesönzés
ORZESZKOWA	Antónia kisasszony	11	"
GOJAWICZYNSKA	Erzsébet földje	11	"
PUJMANOVA	Játék a tűzzel	10	"
KORZENIOWSKI	Elhelyezkedés	9	"
JIRÁSEK	A világ szépsége	8	"
DOBRACZYNSKI	A chocholowi templom	8	"
CURWOOD	Hallgató emberek völgye	8	"
TOLSZTOJ	Karenina Anna	8	"

A címek témabeli megegyezése önmagáért beszél. Azok a legolvasottabb könyvek, amelyek - amint a beszélgetésből kiderült - a legnagyobb hatást tették az olvasókra, a vizsgált csoport érdeklődési területe mutatóinak tekinthetők. Ezek a könyvek a következők:

SIENKIEWICZ	Vizűzön	24	%
"	Tűzzel-vassal	20	%
"	Wolodijowski ur	20	%
"	Kereszteslovagok	20	%
ZAPOLSKA	Idényszerelem	20	%
ORZESZKOWA	A Niemen partján	12	%
KRASZEWSKI	A régi rege	12	%
PRUS	A fárao	12	%
MITCHELL	Elfújta a szél	8	%
STENDHAL	Pármái kolostor	8	%
DUMAS	Monte Christo	4	%
TOLSZTOJ	Golgota	4	%

Ezenkívül többször megismétlődtek olyan címek, mint "Idegen a saját tűzhelyénél", "A csodás amulet", "Gyűlölet véres asszonya", "Elítélte az élet", stb.

A fenti példákból kiviláglik, hogy a megvizsgált csoport olvasói érdeklődése határozott irányu. Nyilvánvalóan tulsúlyban van az a tematika, amely bizonyos mértékig közeláll saját élményeihez és azok világánál érthető, ezenkívül a szerelmi, érzelmi témakör, a szegénységgel, árvákkal foglalkozó könyvek, a család problémája, tekintet nélkül arra, hogy milyen történelmi korba helyezték az írók. Az egyik olvasónő beszélgetés közben kijelentette, hogy szeret történelmi regényeket olvasni. Arra a kérdésre, a háborúk, vagy az egyes országok története érdeklik-e talán, kiderült, hogy csak az érdekli, hogyan éltek az emberek és milyen sorsuk volt. A könyv magas színvonalának megítélésében majdnem mindig döntő szerepet játszott annak erkölcsi hatása.

- Szeretünk okos és jó emberekről olvasni - mondták az asszonyok.

Jellemző, hogy az olvasott könyvekről tartott beszámolókbán rendkívül gyakran fordul elő az együttérzés motívuma. Ennek bizonyítására részletet közlünk egy 28 éves, termelő munkában nem dolgozó asszony elbeszéléséből. KOROLENKO: A vak muzsikus c. könyvről mesél:

- Vakon született. Anyukája először nem vette észre. Azután elment az orvosokhoz és megtudta. Azután a fiu megnősült és neki is volt gyereke és félt, hogy az is vak lesz.

Más elbeszélés. Az "Idényszerelem"-ről. ZAPOLSKA könyvét egy általános iskolai végzettségű 33 éves gazdasszony beszéli el. Két évvel ezelőtt olvasta a könyvet. Nagyon tetszett.

- Hát odautazott. Elutazott hazulról a lányával. Azután megismerkedett egy művésszel. Eleinte megtiltotta a lányának, ő meg úgy ugrándozott vele, mint a kecske. Azután beleesett a verembe. A férjét sajnáltam, mert az asszony mindent elvitt és puccolta magát és az ember szegény volt. Még a színész is észrevette, amikor a hegyekbe kirándult vele. Nincs befejezés. Az ember vonatra ültette az asszonyt és azt mondta, hogy így lesz nekik jó. És

nem tudni, hogy volt tovább.

BALZAC: Goriot apó c. regényét egy 35 éves asszony mesélte el, aki sohasem dolgozott. Az általános iskola öt osztályát végezte.

- Az ember majdnem sirni szeretne ezen a könyvön. Azok a lányok micsoda utálatos önzők voltak. És a halála, mikor a lányokat hívta, aztán egy se jött. Nem tudom, hogy lehet ilyet tenni, mert én két hét múlva utazom anyámhoz Sosnowieche. Azért szép könyv, szinte sirni szeretne az ember.

A megvizsgált környezet olvasónőire rendkívül jellemző a regényben előforduló szereplők jellemének statikus felfogása. Ha nemeslelkű a hős, végig ilyennek kell maradnia. Az olvasónő nem elemzi az alakok jellemét, nincs érzéke a lélektani árnyalatok iránt. Az olvasónő megköveteli, hogy az író jelezze határozottan és világosan azt, ami jó, értékes és nemes, s ellenezze határozottan azt ami elítélendő. A művészi szempontokat egyáltalán nem veszi figyelembe. Így egy szuszra említették VIGANO: Ágnes halálba indul c. könyvét, "Az acélt megedzik" c. művet és az "Idegen a saját tűzhelyénél" c. füzetes kiadványt.

Szép regény az, amelyik meg hat, érdekes története van, valami történik benne, könnyen olvasható. Elutasító véleményt mondtak például a következő művekről: NALKOWSKA: Az élet kötelékei /tulsok politika/, KOOWY: Mária világgá megy /tulsok fecsegés, végül is nem tudni, miről van szó, / DOSZTOJEVSZKIJ: Bűn és bűnhődés /nehéz, tulságosan tragikus/, POE: Elbeszélések /hagyon valószínűtlen/.

A családi problémákról ugyanugy lehet olvasni a történeti könyvekben mint a természetrajzi művekben és utleírásokban. Példaként említhetjük egy 28 éves, jelenleg hivatásában nem dolgozó ápolónő elbeszélését CURWOOD: A hallgatag emberek völgye c. regényéről.

- Minden érdekes volt. Leírja azt a lányt, hogy hogyan védte a bátyját. A báty a feleségét akarta megbosszulni, akit elraboltak. A másik fivér megérkezett, hogy megakadályozza a gyilkosságot. Tudta, hogy az asszony meghalt, mégis elment a völgybe. Többre nem emlékszem.

fejlődött az olvasónők között, hogy semmiféle irodalmi kitalálást el nem fogadnak. A szoptatási beszélgetések során nem egyszer hallottunk például ilyen megállapítást:

A A bányászok életéről szóló könyveket nem olvasok, mert az hazugság. A "Johanna bánya" is hazugság. Egyáltalán nem így volt. Én is, az enyéim is tudják.

Nem különbs, hogy a modern irodalom, amely az elbeszélésben rövidítésekkel él, a gyakran nincs témája, nem felel meg ennek a rajta olvasónak. Ezzel szemben elismeréssel adózik a hagyományos módszerekkel dolgozó könyveknek az ember és emberi dolgok ábrázolásában.

Az itt felsorolt adatokból is látható, hogy egy meghatározott környezetben és nem széles skálán végzett kutatásaink eredményei meglehetősen adalékszerűek. Igaz, nem is igénylik, hogy kimerítsék ezt a bonyolult problémát. A kísérleteket, ha eredményeiket általánosítani akarnánk, mindenk előtt az egész csoportra valóban reprezentatív, tudományosan megválogatott kísérlet keretében kell végezni.

A jelen cikk szerzőinek célja egyelőre ennek az érdekes és könyvtári gyakorlat szempontjából annyira fontos kérdésnek a jelzése volt csupán.

Eredeti cím: Próba badania recepcji ksiazki u kobiet ze srodowiska robotniczego.

Megjelent: Bibliotekarz. 1958. 5/6 nr. 141-145.p.

OSZK.ford.sz.: 2005

Magg, M.:

A KÖNYVTÁRFEJLESZTÉSI TANÁCS PROGRAMJA.*

A könyvtárak sokféle problémája igen sok és sokféle szükség-
letre vezethető vissza: több helyiségre, több könyvre, nagyobb
személyzetre, jobb bibliográfiai apparátusra, a manuális munkát
megtakarító megfelelő technikai felszerelésre, általában szelle-
mi és anyagi segítségre van szükségük. Nem is beszélve arról, hogy
a világnak hatalmas területein még egyáltalán nincsenek is könyv-
tárak.

A lényegre azorítkozva, a könyvtárak jelenlegi helyzetét a
következőkben lehet összefoglalni: az emberi tevékenységnek egyre
nagyobb szüksége van a könyvtárak állományában lévő könyvekre vagy
egyéb dokumentumokra. Ezek a könyvek és egyéb dokumentumok azonban
olyan fantasztikus gyorsasággal szaporodnak, hogy egyetlen könyv-
tár sem képes valamennyit elraktározni. Ilyen körülmények között
az a veszély fenyeget, hogy fontos dokumentumok esetleg egyetlen
könyvtárban sem lesznek meg. Felvetődik tehát a probléma: mit kell
tennünk, hogy az érdeklődésre számot tartható dokumentumokat megő-
rizzék, hogy érdekelték tudjanak meglétükről és hogy mindazoknak,
akiknek szükségük lehet rájuk, módjuk is legyen megtekintésükre.

A Ford Alapítvány arra a következtetésre jutott, hogy a könyv-
tárak problémáinak megoldására nem elég helyiségeket építeni, könyv-

* "Council on Library Resources". Egyesült Államok. - Vö.:

- Library Trends. 1957. évi októberi számában közölt cikkekkkel. Iam. :
PUGET, A.: Könyvtártudományi Kutatások. - Könyvtári Figyelő. 1958.
6.sz. 51-58.p.
VICKERY, B.C.: Research in Documentation - The Library Association
Record. 1958. 2.no. 41-45.p.

veket vásárolni, személyzetet toborozni, a jobb és teljesebb katalógusokat felállítani. Azok az intézkedések ugyanis, amelyekkel a könyvtárak problémáikat megoldani próbálják, gyakran újabb problémákat szülnek: mennél nagyobb kiterjedésű a könyvtár, annál nehezebb megtalálni benne a keresett művet; mennél terjedelmesebbek és bonyolultabbak a katalógusok, ugyanakkor annál áttekinthetlenebbek is; mennél több és bonyolultabb bibliográfiát szerkesztenek, annál nehezebbé válik a kutatás, amelyet pedig ezeknek a bibliográfiáknak lenne a feladata megkönnyíteni. A Ford Alapítvány mindezeknek eredményeképpen arra a következtetésre jutott, hogy inkább az általános és alapvető problémák tanulmányozására van szükség, mint a helyi és pillanatnyi jellegű kérdések vizsgálatára.

Ez volt az oka annak, hogy a Ford Alapítvány 1956. szeptemberében "Könyvtárfejlesztési Tanács" /Council on Library Resources/ néven egy Washingtonban székelő autonóm szervezetet hozott létre. A Tanács a Ford Alapítványtól 5 millió dollár támogatást kapott; ez az összeg működését 5 évre biztosítja. Feladata elősegíteni általában a könyvtárak, de különösképpen a kutató könyvtárak problémáinak megoldását. Alapvető kutatásokkal épp úgy foglalkozhatik, mint a technikai fejlesztés kérdéseivel; igyekezhet azoknak a törekvéseknek összhangba hozására, amelyek a könyvtár segélyforrásaiknak és szolgáltatásainak fejlesztését célozzák. Tevékenységi köre a külföldre éppen úgy kiterjedhet, mint az Egyesült Államokra.

Ezzel szemben a Tanács nem nyújthat segítséget időnként felmerülő olyan egyes problémák megoldására, amelyek általában a legtöbb könyvtárnak gondot okoznak. Azt is elhatározták, hogy a Tanács, legalábbis pillanatnyilag, nem támogathatja az olyan irányú tevékenységet, amely könyvtári problémák - bibliográfiai munkák, mikrofilmek készítése, központi címjegyzékek összeállítása - bevált módszerekkel való megoldására irányul, kivéve az olyan eseteket, amikor ez a tevékenység komoly technikai előrehaladást jelent vagy pedig lényegesen növeli a rendelkezésre álló segélyforrásokat. A Tanács különösen az olyan fajta tevékenységek iránt tanúsít érdeklődést, amelyeknek célja komolyabb idő- és munkamegtakarítás biztosítása a könyvtárosok és az olvasók munkájában, vagy az állománymegőrzés célzó eljárások megteremtése a könyvtá-

rak gyűjteményeinek ismertebbé és hozzáférhetőbbé tétele. Ilyen jellegű vállalkozással csak ritkábban találkozunk.

Az alábbiakban röviden azokat a kérdéseket ismertetjük, amelyeket a Tanács jelenleg tanulmányoz és néhány olyan tövékenységet, amely a Tanács támogatásában részesül.

Alapvető kutatások.

Általában kevésbé ismert a bibliográfia jelentősége a tájékoztató munkában. A kutatások eddig a kérdésnek csak néhány oldalra irányultak. Eddig még nem sikerült tisztázni, vajon a bibliográfiai segítségével elért eredmények arányban állnak-e a készítésükre fordított idővel és energiával.

A bibliográfiai eszközök sokfélesége, amely gyakran párhuzamos felhasználásra vezet - idő- és pénz-pocséklással jár és megnehezíti a dokumentumok felkutatását. Nyilvánvaló, hogy ezeket az eszközöket koordinálni kell egymással; de hol kezdjük el ezt a munkát és milyen rendszer szerint járjunk el?

Milyen célokat kell pl. a kutató-könyvtárnak maga elé tűznie és hogyan kell működnie, hogy ezeket a célokat a legbiztosabban meg is valósíthassa?

Milyen nyelvészeti és jelentéstani problémákat kell megoldani, hogy megvalósulhasson a gépesített katalógus?

Ezeket és az ezekhez hasonló problémákat vessék pl. tanulmány formájában, vizsgálat alá; a vizsgálódás módja arra is lehetőséget nyújt, hogy - fontosságuk sorrendjében - egyuttal megoldásukra is javaslatot tegyenek. A Tanács e célból 100 ezer dollár támogatást biztosított a Rutgers Egyetem könyvtáronképző főiskolájának. A szóban forgó kérdés tanulmányozását, amelynek címe: "Könyvtári kutatások célkitűzései", /Targets in Library Research/, egy szakemberekből álló csoportra bízta; ennek vezetője Ralph R. SHAW. Kitűnő szakértőkből álló tanácsadó bizottság fog segíteni az alkalmazandó módszerek megállapításában és a vizsgálatból levonható következtetések megfogalmazásában.

Ezenkívül a Tanács 12.125 dollár támogatást biztosított az Amerikai Könyvtárgyűjteménynek /AIA/ az Amerikai Egyesült Államok

könyvtári szolgáltatásai jó oldalainak és hibáinak tanulmányozására. Ennek a kérdésnek tanulmányozásától bizonyos szűkebb területre vonatkozóan is kiegészítő tájékoztatást várnak.

A technikai felszerelés fejlesztése.

Számos, az iparban ma forgalomban lévő gépet fel lehetne használni könyvtári célokra; új gépeket is lehetne szerkeszteni. Csak a gyárosokat kellene tájékoztatni a könyvtárak szükségleteiről és az értékesítés lehetőségeiről, valamint a könyvtárosokat kellene tájékoztatni a lehetőségekről, a gépesítés előnyeiről és a gépek viszonylagos költségeiről. Azok között a kérdések közt, amelyeket eddig nem tanulmányoztak eléggé, a következőket említhetjük: gyors eljárások a katalóguscédulák sokszorosítására; a televízió zárt áramkörű alkalmazása a cédulakatalógus távolból történő tanulmányozására; eredeti könyvkiadás mikromásolat formájában^{1.}; a mikromásolat egyéb alkalmazási lehetőségei. A mikromásolás jobb felhasználásának az a feltétele, hogy a jelenleg használatos leolvasót kevésbé költséges kézi leolvasóval helyettesítsék, vagy egyszerű nagyítási eljárást dolgozzanak ki, vagy mikromásolatoknak eredeti művek, matricák vagy akár másolatok alapján való készítésére valamilyen egyszerű eljárást találjanak ki.

Legtöbb könyvtáros teljes mértékben tudatában van annak, hogy kísérleteket kellene végezni a könyvtári anyagra, felszerelésre és munkamódszerekre vonatkozólag, valamint, hogy szabványokat kellene kidolgozni ezen a területen és figyelemmel kellene kísérni gyakorlati alkalmazásukat. Viszont a gépekkel, anyaggal és módszerekkel való kísérletezések igen költségesek. Hogyan lennének a könyvtárak képesek ezeknek a költségeknek a fedezésére? A Tanács 14.994 dollárnyi összeget bocsátott az ALA rendelkezésére, hogy lehetővé tegye számára egy független szervezet létrehozásának tanulmányozását az említett cél elérésére. Ennek a kérdésnek tanulmányozása, amelynek eredményeit "Könyvtári Technika" /Library technology/ címen teszik majd közzé, valamennyi folyamatban lévő

1./ V8. lapunk a számában közölt ismertetéssel a mikrokártyán előállított folyóiratról. /Szerk./

munkára kiterjeszkedik: a különböző hivatalok, gyárak stb. által végzett kísérletekre, a különböző szervezetek szabványosítási ter-
vezeteire. Megállapítják majd, mekkora összeg szükséges a rendel-
kezésre álló tájékoztató anyag használható formában való össze-
gyűjtésére és kiegészítésére a könyvtárak egybehangolt együttmű-
ködésének segítségével. A Tanács foglalkozik ez idő szerint a
televízió zárt áramkörű felhasználásának lehetőségével a kataló-
gusok távolból történő felhasználására. Szerződést kötött a Mikro-
kártya Társasággal /Microcard Corporation/ olcsó kézi leolvasóké-
szülék prototípusainak kidolgozására, - az Amerikai Rádiótársaság-
gal /Radio Corporation of America/ pedig olyan készülék terveinek
elkészítésére, amely lehetővé teszi olyanféle jegyzékek sokszoro-
sítását, illetve nagyítását, amilyen a Kongresszusi Könyvtár köz-
ponti könyvkatalógusa. A Tanács már 41.500 dolláros támogatást
biztosított a Virginia Egyetem számára a televízió zárt áramkörű
alkalmazásának tanulmányozására egy központi könyvtárban és fiók-
könyvtáraiban, - Virginia Nemzeti Könyvtárának pedig 49.500
dollárt olyan kutatások megkezdésére, amelyek a könyvgyűjtemények
papiranyagának rongálódásával, valamint azzal a kérdéssel foglal-
koznak, milyen módszerekkel lehet e pusztulást megállítani, kés-
leltetni, illetve megakadályozni.

A módszerek megjavítása és a munka koordinálása.

A könyvtárak anyagi szervezete - az épület csakugy, mint a
helyiségek belső berendezése - alaposabb tanulmányozást igényel.
A legfontosabb kérdések ebből a szempontból a következők: a köz-
ponti könyvtár és a hozzátartozó könyvtárak kapcsolata, a gyakran
használt és a ritkán használt könyvek különválasztása; az eredeti
példányoknak fényképmásolattal való helyettesítése; a felesleges
könyvek rendszeres selejtezése az állomány tehermentesítése cél-
jából.

Jelenleg az a helyzet, hogy csak azok tudják hasznát venni
a könyvtár olvasószolgálatának, akik valamely nagykönyvtár köze-
lében laknak. Hogyan lehetne az egyetemi és területi - sőt, szük-

ség esetén a nemzeti - könyvtárak szolgáltatásait valamennyi érdeklődő rendelkezésére bocsátani?

Az állománygyarapítás megkönnyítésére - különösen felsőbb tanintézetek kis könyvtárainak az esetében - válogatott bibliográfiát kellene kiadni s ezt folyamatosan naprakészen kiegészíteni; szükség lenne ezenkívül egy folyóíratra /vagy folyóirat-rovatra/, amelynek az lenne a feladata, hogy segítséget nyújtson a könyvek kiválasztásában és különösen az említett könyvtárak különleges igényeinek kielégítésében.

Kutatásokat kellene végezni arra vonatkozólag is, hogy az egyetemi könyvtárak hogyan tudnának hozzájárulni a könyvtárak fenntartó egyetem hallgatóinak képzéséhez, vagyis hogyan tudnák hozzászoktatni a hallgatókat az előírt tanterven túlmenő olvasáshoz. A Tanács az említett kérdések iránti érdeklődésének következményeképpen a Michigan Egyetemnek 5000 dollár támogatást biztosított olyan konferencia költségeihez való hozzájárulás címén, amelyet ez az egyetem 1958. februárra a következő kérdés tanulmányozására hívott össze: "Hogyan lehetne a hallgatókban egész életre szóló olvasási kedvet felébreszteni?"

A munka koordinálása nyilván igen hasznos lenne, de nehéz megvalósítani. Megkönnyítésére a Tanács támogatást nyújt a kooperatív jellegű tevékenységhez. 21 ezer dollár segélyt utalt ki a Princeton Egyetemnek a Farmington terv alkalmazása első 10 évének tanulmányozására és e terv hatékonyságának felbecsülésére a könyvtárak együttműködésén alapuló állománygyarapítás tekintetében.

A Tanács másképp 4000 dollár támogatást biztosított a Dél-Nyugat Missouri-i Könyvtárszolgálatnak /Southwest Missouri Library Service/ mintaszerű könyvtárközi együttműködési program megszervezésére. Ez a szervezet mintegy 10 kisebb, illetve közép nagyságú közművelődési könyvtárnak áll a szolgálatában; a könyvtárak, 12 közigazgatási területre /county/ elosztva és egymástól több száz kilométer távolságra, egyesült erővel dolgoznak egy katalógizálási és könyvtártechnikai központ megteremtésén. A könyvtárak közösen viselik e szervezet működésének költségeit; a Tanács támogatása a szükséges anyagok megvásárlásának céljaira szolgál. Az ALA

könyvtárfejlesztési és könyvtártechnikai szakosztálya vállalta a szervezet tanácsal való támogatását, hogy ilyen módon a kísérlet tanulságait más könyvtárak számára is mennél gyümölcsözőbbé tehesse.

A katalógizálási munkák költségesek és állandó párhuzamosságokkal járnak; ezenfelül, - az esetek nagy részében - csak az az intézmény veszi hasznukat, amelyikben végezték őket. De hogy a katalógizálási munkában valóban együttműködés jöhessen létre, először meg kellene javítani a tárgyi katalógus szerkesztésének módját a egysétesítéssel kellene tenni a katalógizálási szabályzatokat. Ha nemzetközi szintű szabályzatot lehetne kidolgozni, az egyik ország katalógizálási rendszerét könnyebben áttekinthetné a többi. Ilyen szabályzat létrehozásának érdekében nyújtotta a Tanács támogatását az ALA-nak, hogy az amerikai szakemberek részt vehessenek azon az összejárvetelen, amelyet a Német Könyvtáros Egyesült /Verein Deutscher Bibliothekare/ szervezett 1957. júniusában, Lübeckben, a kérdés tanulmányozására. Ezenkívül, közvetlenül a gyűlés után, hozzájárulásával lehetővé tette, hogy ankétot szervezzenek arról a kérdésről, mi egy nemzetközi szabályzat kidolgozása terén a legelső teendő. Végül a Tanács támogatást nyújtott Nasser Sharify-nek, az iráni Parlamenti Könyvtár helyettes igazgatójának, aki jelenleg az Egyesült Államokban tölti szabadságát, hogy lehetővé tegye számára a perzsa nyelvű könyvek katalógizálási szabályzatának előkészítését.

Bár a Tanács eddig csak csekély összeggel járult hozzá a nemzetközi jelentőségű problémák tanulmányozásának fedezéséhez, élénken érdeklődik az ilyen munkák iránt. Készséggel megvizsgál minden olyan javaslatot, amely új lehetőségekre mutat rá a könyvtárak problémáinak megoldásában és amely reményt nyújt arra, hogy eredményeit szélesebb körben lehet majd alkalmazni. Kéri, hogy minden ilyen jellegű javaslattal forduljanak a Tanács titkárságához; címe: 1025 Connecticut Avenue, Washington 6, DC.USA.

Eredeti cím: Le programme du conseil ex library resources /États-Unis/.

Megjelent: Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques. 1958. 5/6 no. 109-112.p.

OSZK.ford.sz.: 1979

Teplov, D.J.:

PERSPEKTIVIKUS BIBLIOGRÁFIA

Arra a kérdésre, hogy megelőzheti-e a bibliográfiai tájékoztatás az irodalmi művek megjelenését, igennel kell válaszolnunk. Van és sikeresen fejlődik ilyen "előzetes" bibliográfia, melyet a továbbiakban perspektivikus bibliográfiának fogunk nevezni.

A perspektivikus bibliográfia kifejezést megtaláljuk már DENISZ'EV, V.N.: "A bibliográfia általános tanfolyama" című tankönyvének háboru előtti kiadásában, de a későbbi kiadásokból valamilyen okból hiányzik.

Az utóbbi időkben P.N. BERKOV professzor rámutatott arra, hogy a kiadóvállalatok tervei és a prospektusai a bibliográfia sajátos formái és megállapította a bibliográfia e fajtájának egyes tulajdonságait.^{1./} Helytálló megjegyzései azonban nem merítik ki teljesen azt, amit a perspektivikus bibliográfiáról el lehet mondani. Jelen cikk feladata, hogy legalább általános vonásokban megvizsgálja a perspektivikus bibliográfia főbb kérdéseit, amelyek eddig nem találtak kellő megvilágításra az irodalomban. A perspektivikus bibliográfia olyan művekről számol be, amelyeknek megjelenését még csak tervezik, vagy már sajtó alatt vannak. "Sajtó alatt", a kéziratnak kiadásra történt elfogadásától a jelző példányok megjelenéséig terjedő szakaszt értjük.

1./ SZOKUROVA, M.V.: Obscsie bibliografii ruszszkih knig grazsdanszkoj peccsati 1708-1955. Annotirovannuj ukazatel'. Izd. 2-e pererabot. 1 dop. Leningrad, 1956. - Berkov szóban forgó cikkének utalt részé a 28. lapon van.

Mondjuk meg mindjárt: aránylag kevés az olyan bibliográfia, mely kizárólag kiadásra tervbevett művekről ad tájékoztatást. "Megrendelő jegyzék" /Blank dlja zakazov/^{2.}/kiadóvállalatok tematikai tervezetei, különféle prospektusok, viszont elég gyakran találkozunk sajtó alatt lévő művekre vonatkozó tájékoztatókkal. Ilyen például az "Uj könyvek" /"Novüe Knigi"/ című bulletin "Mi újság a könyvkiadóvállalatoknál"^{3.}/ című rovata. Vannak perspektivikus bibliográfiai rovatok ajánló bibliográfiákban is. Értékes például a Kirov-területi Herzen könyvtár kezdeményezése. Együttműködve a területi könyvkereskedelmi szervvel a könyvtár számos bibliográfiájában megtalálható "A közel jövőben megjelenik" c. rovat.

Másfajta bibliográfiákban is találkozunk perspektivikus bibliográfiai rovatokkal. Így például az egyik legújabb automatikai bibliográfia^{4.}/ minden fejezete két részből áll: "Megjelent 1956. X/1" és "Kiadását tervezik 1956. IV. negyedében és 1957-ben." Összeállításánál felhasználták a szakmai kiadóvállalatoktól, továbbá a szovjet művelődésügyi minisztérium és a szövetséges köztársaságok művelődésügyi minisztériumai könyvkiadói főosztályától kapott értesítéseket a megjelentetésre szánt művekkel kapcsolatban.

Perspektivikus bibliográfiai közlésekkel találkozunk az időszaki sajtóban is. A Szovetszkaja Kultura és a Literaturnaja Gazeta gyakran közöl tájékoztatást folyóiratok sajtó alatt lévő számainak tartalmáról.

Felvetődik a kérdés, hogy a perspektivikus bibliográfia körébe lehet-e sorolni a kiadóvállalatok tematikai terveit vagy a tudományos kutató-intézetek perspektivikus terveit? Azt hisz-

2./ Kiadja a Szovjetunió könyvkereskedelmi csucsszerve, a "Glavknigotorg". A köztársasági és egyes megyei könyvkereskedelmi szervek is adnak ki "megrendelő jegyzékeket".

3./ A Nagy Honvédő Háborúig hasonló anyagot adott ki a "Knizsnaja Letopisz" külön rovatában.

4./ Avtomatika, telémehánika, priborosztroenie. Annotirovannuj bibliogr. ukazatel' literaturü. Moszkva, 1956, 148 p. /Akad. na A Könyvtári Folyóiratok digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban. emehánika./

szük, hogy ezekben az esetekben helyesebb, ha nem bibliográfiáról beszélünk, hanem olyan "tematikográfiáról", mint aminőt annak idején J.M. ROMANOVSKIJ készített.^{5./}

A perspektivikus bibliográfia erősen fejlett sok külföldi országban is. Jelentős sikereket ért el a szocialista tábor számos országában, különösen Magyarországon, a Német Demokratikus Köztársaságban, Kínában, Lengyelországban. Értékesek a bulgáriai, koreai, romániai és csehszlovákiai tapasztalatok is. Cím szerint is megemlítjük a Német Demokratikus Köztársaságban megjelenő "Vorankündigungsdienst" című folyóiratot /megjelenik a "Börsenblatt für den deutschen Buchhandel" mellékleteként, de önállóan is/, a lengyel "Zapowiedzi wydawnicze. Arkusz zamówień. /Dom ksiazki/" című kiadványt, a "Sajtó alatt lévő kínai könyvek" című kínai katalógust /megjelenik kínaiul és oroszul/, a "Tájékoztató a megjelenő könyvekről" című magyar illusztrált folyóiratot. Érdekes kísérlet a cseh "Čo nového vyjde", a román "Bulletin de precomanda". A bolgár "Bölgarszki knigi" című kiadvány sokban emlékeztet a mi "Novúe Knigi" /Új könyvek/ című kiadványunkra.

A kapitalista országokban a perspektivikus bibliográfia leplezetlenül reklám célokat szolgál és sok közleményének egyáltalán nem lehet hinni. Csak egyes kiadványok tarthatnak számot bizonyos érdeklődésre. Megemlítendő a Yohn Wiley & Sons, Inc. cég kísérlete, amelynek lényege az, hogy "perspektivikus" kartotékokat ad ki a nála sajtó alatt lévő tudományos művekről. Ezek a kartotékok alapján véve kielégítik a könyvtárak gyakorlati követelményeit. A mi állami Szaltikov-Scsedrin közkönyvtárunk külföldi műveket beszerző osztálya fel is használja ezeket a kartotékokat.

A szovjet olvasók igen élénk érdeklődést tanúsítanak a pers-

5./ ROMANOVSKIJ, E.M.: Szpravocsnik naucsno-iszszedovatel'szkoj tematiki i literaturu po sztroitel'nüm materialam ogneuporam, himicseszki sztojkim izdeliam mineral'nogo proiszhozdenija za 1930-1933 gg. Moszkva, 1934, 349 p.

pektivikus bibliográfia iránt. A könyvkereskedések látogatói állandóan felhasználják - ismert hiányossága ellenére is - a "Megrendelő jegyzék"-eket. /"Blank dlja zakazov"/ Egyedül a leningrádi Könyvek Háza bibliográfiai tájékoztató irodájában naponta több mint 50 vásárló folyamodik a "Megrendelő jegyzék"-hez és az "Új könyvek" /"Novije knigi"/ című bibliográfiai bulletinhez.

A perspektivikus bibliográfia iránti érdeklődés magyarázata az, hogy megelőzi a könyv megjelenését. De a dolog lényege nem csak ez. A kiadóvállalatok rendszeresen megjelenő évi terveit, amelyek tulajdonképpen perspektivikus bibliográfiák, az olvasók széles rétegei számára lehetővé teszik, hogy befolyást gyakoroljanak a kiadói tervekre. Sok kiadóvállalat gyakorlati munkája bizonyítja ezt. Így például a Kohászati Könyvkiadó Vállalat /Metallurgizdat/ 1956 évi tematikus terve 11 ezer példányban jelent meg és eljutott a gyárakba, bányákba, főiskolákra és más szervezetekhez. Ezt követően a kiadóhoz sok észrevétel és kivánság érkezett. A tulajdonosi értekezleten például, ahol a novotulaj és a koszogországi kohászati üzem 450 munkása, mérnöke és technikusja vett részt, 19 javaslat hangzott el. A kiadóvállalat elfogadta ezeket a javaslatokat. 1957. évi tematikai tervét 10 ezer példányban adták ki és több mint kétszáz észrevétel és kivánság érkezett a kiadóhoz.

Sajnos, nem minden kiadói tervet vitatnak meg rendszeresen és idejében. Egyes kiadóvállalatok nem törődnek eléggé az olvasók megjegyzéseivel.

A perspektivikus bibliográfia nemcsak a kiadványok tematikájának meghatározásához nyújt segítséget, hanem a példányszám megállapításához is. É. LAANMAA: "Bevált az előzetes megrendelések rendszere" című cikkében megállapítja, hogy a könyvkereskedések forgalmának zöme abból áll, hogy teljesítik az olvasók előzetes könyvmegrendeléseit.^{6.} /Továbbiakban az író a "Megrendelő jegyzék"-ek és a kiadók tematikus terveinek felhasználásáról szól a könyvtárak gyarapítási munkájában.

6./ LAANMAA,É.: Szisztéma predvaritel'nuh zakazov szebja opravdala. - Szovetszkaja knizsnaja tovgovlja. 1956. 8.no. 23 p.

A perspektivikus bibliográfia felhasználható tájékoztató szolgálatban is. A moszkvai állami egyetem 1952-ben kiadott egy tájékoztatót a geológiai kar számára. /Informacionnui listok dlja geologicseszkofo fakul'teta/. Ez a geológia és rokontárgyak terén megjelenésre kerülő műveket, továbbá a geológiai folyóiratok sajtó alatt lévő számaiban közlendő cikkeket sorolta fel. A kezdeményezés élénk visszhangot keltett mérnökök és műszaki dolgozók körében egyaránt. Mint a "Szovetszkaja Bibliografija" közölte, kiderült, hogy a tudományos dolgozók különösen érdeklődnek a bibliográfiai tájékoztatás ezen új fajtája iránt. Sokszor nem is várják meg egy-egy mű megjelenését, hanem összeköttesítésbe lépnek az íróval vagy a kiadóval, ahol a kézirat sajtó alatt van és megbízzák könyvtárukat, hogy előzetes megrendelés útján szerezzék be az őket érdeklő könyveket.^{7/} Végül fel lehet használni a perspektivikus bibliográfiát a könyvtári munka más területein is /könyvkiállítások rendezésénél, szemlék tartásához stb./.

Anélkül, hogy érintenők a bibliográfiai munka összehangolásának fontos és sokat vitatott kérdését, megállapítjuk, hogy a perspektivikus bibliográfiai kiadványok használata lehetővé teszi a párhuzamosság elkerülését a könyvtárak kiadói tevékenységében is. A Lenin Könyvtár új kiadványa az "Informacionnui Ukazatel'..."^{7/a} igen helyesen "Tájékoztató a kiadásra tervbevett, valamint a sajtó alatt lévő bibliográfiákról" címmel külön rovatot indított.

A perspektivikus bibliográfiai kiadványokat irodalomtörténeti és könyvtörténeti kutatásoknál is fel lehet használni. Például a "Világirodalom" /"Vszemirnaja literature"/ kiadóvállalat prospektusa, mely A.M. Gorkij vezetésével és köz-

7./ SIBAEV, P.N.: Iz opüta organizacii otraszlevoj bibliografii v väze i naucno-iszszledovatel'szkom insztitute. - Szovetszkaja Bibliografija. 1953. 1/34/.vüp. 136.p.

7/a. Informacionnui Ukazatel' Bibliograficseszkih Szpiaszkov i Kartotek Szosztavlennüh Bibliotekami Szovetszkogo Szozjuza. E kiadványt lapunk e számának más helyén ismertetjük. /Szerk./

vetlen részvételével készült, napjainkig megőrizte jelentőségét. E kiadóvállalat könyveinek alapvető sorozata széleskörű irodalomtörténeti gyűjteményt alkotott volna, amely lehetővé tette volna az olvasó számára, hogy - Gorkij szavai szerint - "behatóan megismerje az irodalmi iskolák keletkezését, alkotó munkáját és letűnését, a költészet és a prózairodalom fejlődését, a különböző nemzetek irodalmának egymásra gyakorolt hatását és általában az irodalmi fejlődés egész menetét a maga történelmi folyamatosságában."^{8.} Az alapvető sorozatot 1500 kötetre tervezték. Ezenkívül egy körülbelül 2500 kötetes, "népi könyvtár" sorozat kiadását is tervezték.

Gorkij nagy jelentőséget tulajdonított kezdeményezésének. Erről tanuszkodnak 1919 januárjában Leninhez írott levelének következő sorai: "A napokban megjelenik a "Világirodalom" sorozatban kiadásra szánt művek jegyzéke. Azt hiszem, nem lenne rossz lefordítani ezt a listát minden európai nyelvre és elküldeni Németországba, Angliába, Franciaországba, a Skandináv államokba stb., hogy a Nyugat proletárjai, valamint a Wells-ek, Schell-demannok saját szemükkal lássák, hogy az orosz proletariátus nem annyira barbár és a nemzetköziséget sokkal szélesebb körben értelmezi, mint ők, a kultúremlerek és az elképzelhető legszűkebb viszonyok között is véghez tudta vinni egy év alatt azt, amire nekik már régen gondolni kellett volna."^{9.} Gorkij nagyszabású terve akkor csak részben sikerült: a "Világirodalom" sorozatban csak 120 kötet jelent meg. Napjainkban az állami Irodalmi Könyvkiadó folytatja Gorkij nagyszerű kezdeményezését. Így a kiadói prospektus újra időszerűvé vált, új életre kelt.

Nálunk még nem fordítanak kellő figyelmet a perspektivikus bibliográfia fejlesztésére. Szükséges volna, hogy szakbibliográfiák és szakfolyóiratok sokkal több perspektivikus jellegű anyagot közöljenek. Ez egyelőre csak alkalmanként

8./ Katalóg izdatel'sztva "Vszemirnaja literatura" pri Narodnom komisszariate po proszvescseniju. Petrograd, 1919. Gorkij szóbanforgó megállapítása a katalógus előszavában, a 8. lapon van.

történik. Különösen rosszul áll a könyvkereskedelmi forgalomba nem kerülő kiadványok bibliográfiai feldolgozása. A központi kiadóvállalatok nem vették át számos területi és köztársasági kiadóvállalatnak az összehasonlító tematikai tervek összeállítása terén szerzett tapasztalatait. Egyáltalán nem készítenek bibliográfiát a perspektivikus bibliográfiai kiadványokról, pedig egy ilyen munkának történelmi érdekessége is lenne. Meg kell mondani, hogy a "Szovjet bibliográfiák bibliográfiája" /"Bibliografija Szovetszkaj Bibliografii"/ című munka nem veszi fel a kiadói prospektusokat, ami pedig - nézetünk szerint - helytelen.

Végül fel kell dolgozni a perspektivikus bibliográfia területén felgyülemlett tapasztalati anyagot és le kell vonni a megfelelő következtetéseket.

Továbbiakban az íróő rámutat arra, hogy a perspektivikus jellegű bibliográfiák, a kiadói katalógusok színvonalának emelése érdekében a szerkesztési munkába tapasztalt bibliográfusokat kellene bevonni.

Eredeti cím: Perszpektivnaja bibliografija.

Megjelent: Szovetszkaja Bibliografija. 1958. 49.vúp.
13-17.p.

OSzK.ford.sz.: 2022

KÖNYVTÁRÜGYI TANÁCS A SZOVJETUNIÓBAN

A Szovjetunió Művelődésügyi Minisztériuma Könyvtárügyi Tanácsot szervezett a könyvtári munka megjavítására. /Szovet po voproszjam bibliotečnoj rabotü./ A Tanács a Minisztérium véleményező szerve. Fontos feladatai közé tartozik, hogy olyan tervezetet dolgozzon ki a lakosság könyvvel való ellátásának megszervezésével kapcsolatban, amely a különféle hatóságok és szervezetek könyvtárainak együttműködésére épül. A könyvtárüggyel és a bibliográfiai munkával kapcsolatos tervek és szabályzatok összeállítását is feladatul kapta a Tanács. A könyvtári hálózatokkal kapcsolatban a feladatai között szerepel az évi és távlati tervek, a hálózatok fejlődésének tanulmányozása. A könyvtártudomány, a bibliográfia alapvető módszertani, alkotói és szervezeti kérdéseinek megvitatását is a Tanácsra bízták. A szövetséges köztársaságok kulturális kapcsolatainak hathatós kibővítését célzó tervezetek kidolgozása mellett a Tanács feladata lesz az is, hogy a könyvtárak kiemelkedő tapasztalatait, a könyvtári munka új formáit tanulmányozza és közkinccsé tegye.

A Könyvtárügyi Tanács tagjai között a központi általános és szakkönyvtárak, bibliográfiai intézmények vezető dolgozói, a köztársasági könyvtárak és könyvkamarák igazgatói, a könyvtári tanszékek dolgozói és a közélet jelentős képviselői foglalnak helyet.

A Tanács elnöke V.I. SUNKOV, alelnökök N.F. CAVRILOV és P.M. BOGACSEV, titkára pedig E.V. OLISEV lett.

/Szovetszkaja Bibliografija.
1959. 1/53/ no. 81-82.p./

I s m e r t e t é s e k .

1./

A SZOVJET BIBLIOGRÁFIÁK BIBLIOGRÁFIÁJA.
1956..

A szovjet másodfoku bibliográfia 1956. évi kötete e jelentős vállalkozásnak immár 12. darabja. Ebben a formájában először 1941-ben látott napvilágot és az 1939. év anyagát ölelte fel.

Az eddig megjelent kötetek fontosabb adatai a következők:

Tárgyév	Megje- lenés éve	Terje- delem	Feldol- gozott tételek száma	Pél- dány szám	Előállítási idő	
					nyomdába adva	imprimálva
1939	1941	267 p.				
1946	1948	164 p.				
1947	1949	214 p.	3274	1500	49.IV.13.	49.IX.13.
1948	1952	294 p.	3481			
1949	1951					
1950	1951					
1951	1953	207 p.	3341			
1952	1953	228 p.	3574	1500	53.IV.25.	53.X.7.
1953.	1954	226 p.	3443	1500	54.IV.19.	54.VIII.9.
1954	1955	271 p.	4164	1500	55.III.19.	55.VI.9.
1955	1956	314 p.	4857	1550	56.III.29.	56.VII.31.
1956	1957	288 p.	5865	2700	57.V.27.	57.X.10.

1./ Bibliografija szovetszkoj bibliografii. 1956. Moszkva,
Vseszojuznaja Knizsnaja Palata. 288 p.

Az 1940-1945. évekre nem jelent meg.

Előzőleg hasonló jellegű vállalkozás volt B.Sz. Bodnarszkij munkája:

- Bibliografija ruszskoj bibliografii. Bibliograficeszkaja literatura /sz 1913 po 1925 g.vkl./ T.1-3. Moszkva, 1918-1926. Izd. Zsurn. "Bibliograficeszkie Izvesztija".

T.1. 1913-1917.

T.2. 1918-1922.

T.3. 1923-1925.

- Bibliografija ruszskoj bibliografii. Bibliograficeszkaja literatura za janvar'-dekabr' 1929 g.vkl. - Bibliograficeszkie Izvesztija. 1929. 1-4. no. 39-149.p.

Az 1956. évre szóló kötet - lényegében az előző évekhez hasonlóan - felvesz: a./ a Szovjetunióban minden - a tárgyévben - önálló műként megjelent bibliográfiát, b./ időszakosan megjelenő bibliográfiai és dokumentációs kiadványokat, c./ folyóiratokban, egyéb periódikusan - és nem periódikusan megjelenő kiadványokban közölt bibliográfiákat, d./ és az ugyanezen kiadványokban megjelent "rejtett" bibliográfiákat, e./ bibliográfiai szemléket, f./ kiadói, könyvtári katalógusokat, gyarapodási jegyzékeket, g./ folyóiratok egy-, vagy több évet felölelő repertóriumait, /a főrészen tételszámmal csak a több évet átfogó repertóriumok vannak, míg az évi mutatókat a függelékben sorolja fel/, h./ a bibliográfiai munka elméletével, történetével és módszereivel foglalkozó könyveket, cikkeket, valamint bibliográfiai vonatkozású könyvtártani- és egyéb írásokat.

"Rejtett" bibliográfiát csak akkor vesz fel általában, ha az 30, vagy annál több tételből áll. Kivételt tesz egyes speciális témák esetében, mikor a feldolgozott irodalom kis száma ellenére is érdemleges tájékoztatást nyújt és ugyancsak felveszi a személyekre, ezek munkásságára vonatkozó, vagy munkáikat felsoroló olyan bibliográfiákat, melyek a harminc tétel alatt vannak. /Vö. pl. a közölt hasonmás-oldal - a továbbiakban F. - 5300.sz. tételével./

5294 Агишев Я. Народный поэт Габдулла Тукай. Казань, 1956, с. 26. (М-во культуры ТАССР. Респ. лекц. бюро. В помощь лектору). — На правах рукописи. — Татар.

«Литература» (произведения Тукая на татар. яз., 5 назв. и лит. о нем на татар. и рус. яз., 13 назв.)

Украинская литература

5295. Библиография критической литературы о И. П. Котляревском. В кн: Литературно-мемориальный музей И. П. Котляревского в Полтаве. Путеводитель. [Полтава], 1956, с. 70-71. (Полтав. обл. упр. культуры).

20 назв. на укр. и рус. яз.

5296. Булавицкая М. В. Лесь Украинка. Библиогр. указатель. Киев, Изд-во Акад. наук УССР, 1956, 102 с. (Гос. публ. б-ка УССР). 3.000. 2 р. 50 к. — Укр.

Содерж: Даты жизни и творчества. — Перечень основных изданий произведений Леси Украинки за 1936-1954 гг. (36 назв.) и критико-биогр. лит. о ней, опублик. за период с 1938 г. по окт. 1955 г. (ок. 290 назв.) на укр. и рус. яз.

5297. Гимельфарб А. М. Тарас Григорьевич Шевченко. Памятка читателю. М., 1956. 66 с. (Гос. б-ка СССР им. Ленина. Гос. публ. б-ка Укр. ССР). 8.000. 1 р. 55 к.

Содерж: Биогр. справка. — «Читайте произведения Шевченко», 72 назв. — Обзор основных произведений. — Издания произведений Шевченко (в переводе на рус. яз.), опублик. в 1948-1954 гг., 19 назв. — Лит. о нем, 24 назв. — Советы библио-текарю.

5298. [Гуменюк М. П., Куц О. П. и Шаповалов И. И.] Ярослав Галан. Библиогр. указатель. Ред. и вступит. статья П. Козлянюка. Львов, 1956. 83 с. (Львовская б-ка Акад. наук Укр. ССР). 500. Беспл. — Укр.

Содерж: Даты жизни и творчества. — Перечень изданий худож. произведений, публицистич. и др. статей на укр., рус. и польск. яз. и переводов Галана за 1927-1955 гг., а также переводов его произведений на яз. народов СССР и на иностр. яз., всего 431 назв. — Лит. о нем (книги, статьи, худож. произведения и рец. за 1941-1955 гг., 335 назв. на укр. и рус. яз. Прил: Алф. указатель худож. произведений и статей Галана; Указатель имен; Список исполыз. периодич. изданий.

5299. Долина П. Литературное наследие М. Л. Кропивницкого. В кн: Марк Лукич. Кропивницкий. Киев, «Мистецтво», 1955, с. 510-23. — Укр.

Перечень драм, комедий, водевилей и др. произведений Кропивницкого за 1863-1910 гг., 55 назв.

5300. Клочья А. Библиография изданий произведений П. Г. Беспощадного. В кн: Клочья А. Павел Беспощадный. Сталин, Обл. изд., 1956, с. 121-22. — Укр.

21 назв. за 1930-1955 гг. на рус. и укр. яз.

5301. Кудин А. И. Библиография основных произведений Владимира Сосюры. В кн: Кудин А. И. Владимир Сосюра. Киев, 1956, с. 84-85. (М-во просвещения УССР. Науч.-метод. кабинет заоч. обучения учителей). — Укр.

Перечень изданий произведений Сосюры за 1921-1954 гг. (43 назв.) и лит. о нем (13 назв.) на укр. и рус. яз.

5302. Сиротюк Н. И. Библиография произведений Николая Трубляни. — Материалы о жизни и творчестве Николая Трубляни. В кн: Сиротюк Н. И. Николай Трубляни. Киев, «Молодь», 1956, с. 165-71. — Укр.

124 назв. произведений Трубляни за 1924-1953 гг. на укр. и рус. яз. и лит. о нем, 26 назв.

5303. Бабышкин О. и Курашова В. Лесь Украинка. Жизнь и творчество. Киев, Гослитиздат Украины, 1955, с. 470-76. — Укр.

«Краткая библиогр.» (основные издания произведений Леси Украинки за 1892-1955 гг., 58 назв. и лит. о ней, 76 назв.) на укр. и рус. яз.

5304. Килимник О. Олесь Гончар. (Обзор творчества). Киев, 1955, с. 99-102. (М-во просвещения УССР. Науч.-метод. кабинет заоч. обучения учителей). — Укр.

«Краткая библиогр.» (издания произведений Гончара, 67 назв. и лит. о нем, 54 назв.) на укр. и рус. яз.

5305. Крыжановский С. Максим Рыльский. Критико-биогр. очерк. М., «Сов. писатель», 1956, с. 174-76.

«Краткая библиогр.» (произведения Рыльского на рус. яз., 22 назв. и лит. о нем, 13 назв.)

5306. Неборячок Ф. М. Максим Рыльский. Лит.-критич. очерк. Львов, Изд-во Львовского ун-та, 1955, с. 59-60. — Укр.

«Краткая библиогр.» (издания произведений Рыльского за 1910-1955 гг., 33 назв. и лит. о нем, 19 назв.) на укр. и рус. яз.

5307. Шлапак Д. Вместе с народом. Укр. советская худож. публицистика периода Великой Отечеств. войны 1941-1945 гг. Киев, Изд-во Киевского ун-та, 1955, с. 195-98. — Укр.

«Краткая библиогр.» (перечень публицистич. произведений рус. и укр. писателей), 91 назв. на рус. и укр. яз.

Франко И. Я.

К 100-летию со дня рождения

5308. [Бережная Н. Р.] Иван Яковлевич Франко. 1856-1916. Краткий библиогр. справочник. Львов, 1956. 24 с. (Львовский гос. ун-т им. Франко. Науч. б-ка). 400. Беспл. — Укр.

Содерж: Список основных изданий соч. Франко, 3 назв. — Переписка Франко,

Könyvek	Folyóirat-cikkek	Hírlapi cikkek	Recenziók	Képzőműv. alk.	Zeneművek	Térképek
Össz.-sz.könyvek.	1907 4100 + H	1926 4350 + H	1934 4270 + NÉ	1934 1810 + NÉ	1931 1560 + NÉ	1931 1000 + --
Ukrán SzK	1924 1470 + HA	1936 2160 + HA	1935 1900 + HA	1937 1748 + FÉ	1954 500 + FÉ	
Észt SzK	1946 1300 + NÉ	1952 + HA	1200			
Tatár AK	-- + NÉ	-- + NÉ	1500			
Berberajdsz. SzK	1926 500 + NÉ	1938 500 + NÉ	1938 500 + HA	1938 500 + HA		
Ruz SzK	1925 600 + HA	1939 600 + HA	1934 600 + HA3X	1934 600 + HA3X		
Omény SzK	1925 500 + NÉ	1938 550 + NÉ	1934 550 + HA	1934 550 + HA		
Arvas AK	1949 600 + --	1952 600 + --	600 + NÉ	600 + NÉ		
Urgiz SzK	1949 700 + --	1956 700 + NÉ	700			
Ujott SzK	1949 670 + NÉ	1949 850 + HA	850			
Uzgan SzK	1938 800 + --	1938 800 + --	800			
Askár AK	1934 500 + --	1934 500 + --	500			
Ardzsik SzK	1939 400 + NÉ	1939 400 + NÉ	400			
Türkmen SzK	1930 500 + NÉ	1930 500 + NÉ	500			
Üzbég SzK	1928 500 + NÉ	1928 500 + NÉ	500			
Litván SzK	1947 1500 + NÉ	1947 1500 + NÉ	1500			

A táblázat a szovjet nemzeti bibliográfia rendszerében megjelent elsősorban kurrens - kiadványokról igyekszik áttekintést adni. A vízszintes fejtáblákban azon kiadványfajták megnevezése van, melyeket a bibliográfiai feldolgoznak. Az egyes kiadványfajták alatti első függőleges rovatban lévő + jel azt jelenti, hogy létezik a területet feldolgozó, illetve feltáró bibliográfiai kiadvány. A második rovatban két adat van: a felső szám a bibliográfia indulásának évét jelzi, az alsó pedig a megjelenés gyakoriságát 1956-ban. /H-beti; HA-havi; NÉ-negyedévi; FÉ-félévi./ A harmadik rovat - az ugyancsak 1956. évi - példányszámról ad tájékoztatást. Amennyiben valahol adat nem állott rendelkezésre, úgy ezt vízszintes vonallal jelöltük. Ha valamely bibliográfia több kiadványfajta is felölel /pl. az Észt SzK folyóirat -, hírlapi cikket valamint recenziókat tartalmazó kiadványa/ akkor ezt az egyes kiadványfajták rovatain átfutó vízszintes összekötő vonallal jelöltük, a vonal kezdetén a megindulás évét és a megjelenés gyakoriságát, a vonal végén pedig a példányszámot jelölve.

Meg kell végnél jegyeznünk, hogy a táblázatban feltüntetett bibliográfiákon kívül még vannak kiadványok, melyek szintén szerves részei a nemzeti bibliográfia rendszerének. /Pl. évi kumulációk -

Essegodnik - különféle félévi, évi mutatók, valamint az időszaki sajtó szak-kötetekben megjelenő nagy retrospektív bibliográfiája.

Címleírásai az Írásszövetségi Könyvkamara egyéb nemzeti bibliográfiai kiadványainak címleírásaival azonosak./L.: F./ Minden esetben ad rövidebb vagy hosszabb annotációt és a bibliográfiában feldolgozott tételek számát is közli.

Szakrendi beosztása ugyancsak az Írásszövetségi Könyvkamara ismert rendszerét követi. Az egyes csoportokon belül az anyag - "léniával" elválasztva - két részre oszlik: az első részben az "önálló"-, míg a másodikban a "tartozék" jellegű bibliográfiák vannak. Az orosz kifejezés szerint "vnutriknizsnaja" - "könyvön belüli" és "prisztatejnaja" - "cikkhez-tartozó" bibliográfiák. /Nálunk hasonló - de nem azonos értelemben emlegetik a "rejtett bibliográfia" kifejezést./

Az egyes csoportok említett kettéosztása feltétlenül értékelő céllal történik; feltehetőleg analóg tendencia érvényesül itt, mint azoknál a bibliográfiáknál, ahol egy-egy csoporton belül első helyen vannak a könyvek /önálló művek/ és külön, ezt követő részben a folyóiratcikkek. Amint ezt a gyakorlatot sem lehet általános alapelvvé deklarálni, mert végülis az adott bibliográfiai összeállítás anyagának jellege és a feldolgozás rendeltetése dönti el a kérdést az adott esetben - úgy ez a /feltételezett/ analógia sem szerencsés. A megosztás elvi- és gyakorlati egyenlenségeket okoz. /Vö. F.5296. és 5303; 5300. és 5303-5307. tételeket./ A probléma részletesebb elemzést érdemel.

Az egyes részeken belül az anyag betűrendben van. Az egész anyagon átfutó tételszámozást alkalmaz és minden mutatója e tételszámokra utal.

A Függelékben a következő összeállítások vannak:

1./ A folyóiratok évi mutatóinak jegyzéke - a folyóirat-címek betűrendjében. Ezek a bibliográfia főrészében a tételszámok alatt nem szerepelnek.

2./ Bibliográfiai és referáló folyóiratok betűrendes jegyzéke. A főrészben tételenként, részletes címleirással szerepelnek, itt a rövid cím után a megfelelő tételszám szerepel csupán. - Összesen 152 kurrens bibliográfiát és referáló lapot sorol fel. Ebből 36 tartozik a nemzeti bibliográfia rendszerébe. /Ezek áttekintése a mellékelt táblázatban/. A megmaradt 116 tartalmilag a következőképpen oszlik meg:

Ipar, mezőgazdaság	43
Természet- és orvostudomány	27
Nyelv- és irodalomtudomány	9
Társadalom- és gazdaságtudomány	8
Egyéb humaniora	5
Kultúra, tudomány általában	4
Könyvtártudomány és bibliográfia	1
/Bibliografija Bibliotekovedenija/	
Vegyes tartalom	19

A Tudományos Tájékoztató Intézet /Insztitut Naucsnoj Informacii/ természettudományi és műszaki tartalmu "Referetivnúj Zsurnal"-jai mellett külön fel kell hívunk a figyelmet a Szovjet Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Alap könyvtárának mind mennyiségét, mind pedig tartalmát illetően igen gazdag társadalomtudományi dokumentációs kiadványaira.^{2./}

3./ Általános betűrendes névmutató. A szerzőket a művekben szereplő személyektől azzal különbözteti meg, hogy ez utóbbiak neve után a tételszámot kerek zárójelbe teszi. Ez a gyakorlat a szovjet bibliográfiák névmutatásánál az 1950-s évektől kezdve általános.

4./ Anonim művek betűrendes címmutatója. Címmutatót kapnak az olyan - valójában nem anonim - művek is, melyek szerzőjének neve nem a címlapon szerepel; ilyenkor a szerző neve a címleírás élén, a mi gyakorlatunktól eltérően, szögletes zárójelben van.

/Vö.F./

5./ Recenziók bibliográfiákról és a bibliográfia kérdéseivel foglalkozó művekről. Itt - kiadási évüktől függetlenül - olyan művek szerepelnek, melyekről a tárgyévben jelent meg recenzió. A felsorolás egyébként azt mutatja, hogy a rendkívül gazdag szovjet bibliográfiai irodalom hazai kritikája feltűnően kevés.

/Érdeemes és érdekes lett volna a külföldi szak- és egyéb orgánumban közölt recenziók nyilvántartása is./ A felsorolás szerint 1956-ban a Szovjetunióban mindössze 67 bibliográfiáról és bibliográfiai vonatkozású műről jelent meg kritika, ismertetés, stb.,

2./ A könyvtár bibliográfiai tevékenységéről átfogó ismertetés jelent meg a Szovetszkaja Bibliografija legújabb számában:

ALEKSZEEVA, K.P.: Bibliograficeszkaja rabota Fundamental'noj biblioteki obszesztvennüh nauk Akademii nauk SzSzsZR. - Szovetszkaja Bibliografija, 1959. 1. évf./ no. 26-81.

a következő megoszlásban:

Kiadási év	1952	1953	1954	1955	1956	Összesen
Művek száma	1	1	7	41	17	67
Recenziók száma	1	1	8	46	21	77

A 77 recenzió közül a szaksajtóban /Bibliotekar', Szovetszkaja Bibliografija/ 19, a többi 58 pedig egyéb folyóiratokban és napilapokban jelent meg.

++ ++

A GSEH BIBLIOGRÁFIÁK BIBLIOGRÁFIÁJA 1956. 1957.

A bibliográfiai munka tájékoztató jellege a második világháború után rendkívüli mértékben kiszélesedett. Szembetűnő ez a jelenség /és vele párhuzamosan a megjelent bibliográfiák számának nagyméretű emelkedése/ a szocializmus útjára lépett országokban. Különösen az ötvenes években bontakozott ki sokrétűen - és a kísérletezés, a formakeresés kinövéseitől sem mentesen - a népi demokráciákban a bibliográfiai tevékenység. /Igen szoros kapcsolatban és párhuzamosan a könyvtárak sajátos fejlődésével./

A napvilágot látott bibliográfiák nagy száma, tartalmuk, formájuk változatossága, publicitásuk növelésének igénye számos problémát vetett fel. Egyik ilyen lényeges kérdés volt az áttekinthetőség biztosítása mind regisztratív, mind pedig indikatív megközelítésekkel. A szaksajtó ezekben az években elég sokat beszélt arról, hogy a megjelent bibliográfiák határfoka alacsony és számos, de általában szintén nem túl nagy határfoku megoldási javaslat is elhangzott. Csak négy-öt éve, hogy a könyvészeti munka jobb áttekintése és hatósugarának megnövelése érdekében megindultak a másodfoku bibliográfiák gyűjtésének, illetve szerkesztésének munkálatai.

A GSEH nemzeti bibliográfiája kézzel írt a prágai Nemzeti Könyv-

jelent cseh bibliográfiák bibliográfiájának első kötetét.²/ Igaz, hogy csak az önálló műként megjelent bibliográfiákat - és elég rövid címeirásban - felsoroló füzet szerény indulás, de nagy eredménye, hogy az évkör befejező évében /1955-ben/ tájékoztatta az olvasót az addig megjelent könyvészeti munkákról. És lerakta a további, differenciáltabb munka alapjait, melyre az 1956. évtől kezdődően a kurrens másodfokú cseh nemzeti bibliográfia épül.

A "Soupis ceskych bibliografii"³/ első éves kötete az 1956-ban megjelent cseh bibliográfiákról ad számot. Felveszi az önálló könyvészeti munkák mellett a könyvekben, gyűjteményes munkákban, nem folyóiratjellegű periódikákban /évkönyvek, egyetemi és akadémiai kiadványok, pl. acta jellegű művek, stb./ megjelent bibliográfiákat, amennyiben legalább 20 tételt tartalmaznak. /Speciális témáknál és biográfiai jellegű anyagnál ennél kevesebbet is./ Nem dolgozza fel a folyóiratokban megjelent bibliográfiákat - mint az előszóban erre utal is - a terület nagysága miatt. Ezzel szemben felveszi a kiadói és könyvkereskedői prospektusokat, jegyzékeket.

Címeirásai a következő sorrendben tartalmazzák az adatokat: szerző, vagy anonim műveknél a cím első szava /kiemelve, fettel szedve/, cím, esetleges alcím, a megjelenés helye, kiadó, a megjelenés éve, a bibliográfiai rész oldalszáma /vagy oldalszámai/, és az esetleges sorozati cím. Ezenkívül általában közli a bibliográfiában foglalt tételek számát és a bibliográfia jellegét /beosztás, szakrend stb./ valamint azt, hogy milyen jellegű kiadványokat dolgoz fel /könyveket, folyóiratcikkeket, külföldi, bel-földi anyagot, stb./

Beosztása követi a cseh nemzeti bibliográfia rendszerét. Az 1956. évi kötet 20 főcsoportjával szemben az 1957. évi lényegében az Ősz-szövetségi Könyvkamara sémáját vette át, módosítva a speci-

2./ KUNC, Jaroslav: Přehled českých bibliografických publikací 1945-1955. /Bibliografický katalog CSR. České knihy 1955. Zvl. ses. 4. 23-44.p./

3./ Soupis českých bibliografií za rok Zpracovala Sasa Mouchová. Praha, Národní knihovna.

1. roc. 1956. 1957. 60 p. /Bibliografický katalog CSR. České knihy 1957. Zvl. ses. 5. 2. roc. 1957. 1958. 71 p. /Bibliografický katalog CSR. Česko-slovenská bibliografie 1957-1958. 71 p. /

ális cseh viszonyoknak megfelelően. Itt az anyag 31 főcsoportra oszlik. Külön főcsoportja van a másodfoku bibliográfiáknak. Az egyes főcsoportok szükség szerint tovább tagozódnak csoportokra, alcsoportokra. Ezekben belül fő rendezési elv a betűrend.

Az 1956. évi 1160, az 1957. évi kötet pedig 1332 tételt tartalmaz.

Mint az előszökből megtudjuk, a Národní knihovna, mint a cseh bibliográfiai munkálatok központja, a folyamatos feldolgozás és közreadás mellett az 1945-1955. évekre visszamenőleg is gyűjti az anyagot - feltehetőleg a már említett KUNC-féle összeállítás kiegészítése és teljesebb formában való publikálása céljából.

Végül megemlítjük, hogy az évenként megjelenő másodfoku bibliográfia mellett ugyancsak évi füzetekben jelenik meg az előkészületben lévő bibliográfiai kiadványok bibliográfiája.^{4.}

MIKROKÁRTYÁN ELŐÁLLITOTT FOLYÓIRAT

A washingtoni Amerikai Biológiai Intézet /American Institute of Biological Sciences/, a Könyvtárfejlesztési Tanács /Council on Library Resources/ és a Nemzeti Természettudományi Alap /National Science Foundation/ támogatásával kísérleti célból mikro-eljárással készülő tudományos folyóiratot indít. A lap 1959 januárjában indul, Wildlife Disease /Vadállat Betegség/ címen és negyedévenként jelenik meg. A Wildlife Disease Association /Vadállatok betegségét kutató társaság/ a mintegy 300 tagot számláló egyesület, hivatalos orgánuma lesz. 5 x 3 hüvelyknyi /12.7 x 7.62 cm/ méretű mikrokártyán állítják elő, egy-egy szám általában négy kártya terjedelmű lesz. Egy kártyán kb. 47 lapnyi terjedelmű, egyetlen cikk

4. / Česká bibliografie v roce 1957. Přehled plánovaných bibliografických publikací. Uspořádal a redigoval Jaroslav Kunc. Praha, 1957, Národní knihovna. 15 p. /Bibliografický katalog ČSR.-České knihy 1957. Zvl. seš. 3./

Česká bibliografie v roce 1958. Přehled plánovaných bibliografických publikací. Praha, 1958. Národní knihovna. 19 p. /Bibliografický katalog ČSR.- Česká knihy 1958. Zvl. seš. 3./

lesz. A szerző, a közlemény címe és a folyóirat megjelenési adatai szabadszemmel olvashatóan, nyomtatással kerülnek a kártyára. Ezenkívül minden számhoz normálméretű, nyomtatott lapot adnak, mely a mikrokártyákon közölt cikkek kivonatát adja. Az olvasáshoz szükséges kisméretű, hordozható és olcsó olvasóberendezés előállítására is folynak egyidejű kísérletek, melynek ára előreláthatólag 10 dollár körül lesz.

A kísérlet főcélja annak megállapítása, hogy egy kislétszámú szakcsoport, melynek a szokványos folyóirat publikálására anyagi fedezete nincs, a mikro-eljárással közzétett folyóirat anyagi fedezetét tudja-e biztosítani. További célja eldönteni, hogy az ilyen forma alkalmas-e tudományos anyag és tudományos kutatási eredmények közlésére. Végül pedig arra a kérdésre is feleletet várnak a kísérlettől, hogy költség-csökkentési célokból nincs-e szükség jelentős adatok kisebbmértvű redukálására is? /Special Libraries, 1959. 2.nr. 85.p.; ugyancsak beszámoló jelent meg a kérdéstről: Library Journal, 1959. 84.vol. 7.nr. 1053.p./

AZ IFLA TANÁCSA

1961-re, Londonba tervezi a katalogizálás terén nemzetközi megállapodások létrehozása érdekében összehívandó konferencia megszervezését. A konferencia szervezésével az IFLA kebelében 1954-ben életre hívott katalogizálási alapelveket egyeztető munkacsoportot bízták meg. /IFLA Working Group on the Co-ordination of Cataloging Principles./ E csoport - 20 személyre kibővítve - 1959 júliusában Londonban előkészítő megbeszélést tart, ahol az 1961-es értekezlet tárgysorozatát és a vitaindító előadások témáját tervezik meg. Feladatuk az, hogy a különböző katalogizálási szabályzatokat összevetve megállapítsák az alapelvekben való eltéréseket. Ezek közül kell azután kiválogatni a leglényegesebbeket, és az 1961-es konferencia elé vinni.

A katalogizálási eljárások nemzetközi síkon való összehangba-
hozása nem új gondolat. Az eddigi kísérletek azonban sikertelenek
voltak, mert túl

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készítte a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

ak a részletkérdé-

sekre. Pedig nem a részletekben, hanem az alapelvekben való egységre-jutás a döntő. Ez megadja a lehetőséget, hogy számos - bár részletkérdésekben nem egységes - címfelvételi gyakorlat alapján készült katalógust vagy más cíMLEIRÁSI anyagot egyesítsünk.

A Munkacsoport 1956-ban napvilágot látott beszámolója /Libri. 1956. 6.vol. 3.nr.Ź az anonimákról és a testületi szerző kérdéséről azt mutatja, hogy a legeltérőbb hagyományokat képviselő katalógizátorok között is létrejöhet meglepő megegyezés. Gyakorlati eredményeket azonban csak úgy lehet elérni, ha az egyes országok képviselői ülnek össze. /Library Journal, 1959. 84.vol. 4.nr. 578-579.p./

INFORMACIONNÜJ UKAZATEL' BIBLIOGRAFICESZKIH SZPISZKOV
I KARTOTEK, SZOSZTAVLENNÜH BIBLIOTEKAMI SZOVETSZKOGO SZOJUZA

Tájékoztató a szovjet könyvtárakban összeállított
bibliográfiai jegyzékekről és kartotékokról.

Az "Informacionnűj ukazatel'" speciális másodfoku perspektivikus bibliográfia. Közli a könyvtárakban készült és nyomtatásban meg nem jelent bibliográfiai összeállításokat, valamint a kiadásra szánt könyvészeti munkákat. Célja, hogy a könyvtárak tájékoztató és bibliográfiai munkáját összehangolja, a már elkészült bibliográfiai összeállítások felhasználását széles körben tegye lehetővé.

A cíMLEIRÁSOK - megfelelően a speciális anyagnak és a már említett célkitűzésnek - a következő adatokat tartalmazzák: 1./ az összeállítás címét /vagy fiktív címét/, 2./ a felvett anyag nyelvét, 3./ a felölelt időszakot, 4./ a feldolgozás formáját /jegyzék, kartoték stb./ 5./ az esetleges annotáció feltüntetését, 6./ hány tételt tartalmaz, 7./ az anyaggyűjtés lezárásának dátumát, 8./ melyik könyvtárban található az összeállítás. Amennyiben kiadásra szánt bibliográfiáról van szó, megtaláljuk a várható terjedelem és a megjelenés időpontjának közlését is.

A folyóirat 1957. augusztusától rendszeresen és frissen jelenik meg. 1943-1948-ig már kiadtak a Szovjetunióban ilyen jelle-

gü tájékoztatót "Vazsnejsie bibliograficeszkie rabotü bibliotek" címen, /A könyvtárak jelentősebb bibliográfiai munkálatai/ a Lenin Könyvtár mellett működő bibliográfiai központ összeállításában. /Central'nüj bjuro po ucsetu i koordinacii bibliograficeszkih rabotü bibliotek - A könyvtárak bibliográfiai munkásságát nyilvántartó és összehangoló központi iroda/. Az "Informacionnüj bjulleten'" tulajdonképpen az 1943-ban indult tájékoztató folytatása, a Lenin Könyvtár bibliográfiai és tájékoztató osztálya adja ki havi füzetekben.

MAGYARUL TANULNAK A NÉMET KÖNYVTÁROSOK

A "Nachrichten aus dem Wissenschaftlichen Bibliothekswesen der DDR" c. tájékoztató tavalyi évvégi száma /4. Jg. 10.Nr.1958./ a következő hirt közli:

"A Staatsbibliothek állományának számottevő hányadát alkotják a népi demokráciákban megjelent nyomdatermékek. Ezért a könyvtár elhatározta, hogy a cseh, bolgár nyelvtanfolyamok megindítása után, most magyar nyelvtanfolyamot is indít. Hetenként egy alkalommal, nyelvmester vezetésével folyik majd az oktatás. Eddig a Staatsbibliothek és a berlini Egyetemi Könyvtár tizenöt, a nehéz magyar nyelvgyakorlatok iránt élénk érdeklődést mutató, dolgozója vesz részt a tanfolyamon." Eddig a hír.

Itt jegyezzük meg, hogy az Österreichische Nationalbibliothek kiadványsorozatában /Biblos Schriften Bd.17./ a múlt év végén jelent meg Moravek Endre összeállításában magyar-, német-, francia-, angol nyelvű könyvtári szakkifejezések és rövidítések jegyzéke, ami szintén a magyar szaknyelv iránti érdeklődést és feltehetőleg szükségletet is mutatja. /MORAVEK Endre: Verzeichnis ungarischer Fachausdrücke und Abkürzungen aus dem Buch- und Bibliothekswesen mit Übersetzung ins Deutsche, Französische und Englische. Wien, 1958. Österreichische Nationalbibliothek. VIII, 61.p./

A LIBRARY TRENDS G.

FOLYÓIRAT

idei első száma /1959. jan. 7.vol. 3.nr./ a könyvtárvezetés kérdéseivel foglalkozik. Az egész szám összefoglaló címe: Current Trends in Library Administration. /A könyvtárvezetés időszzerű kérdései./ A füzet 14 tanulmányt közöl; a tanulmányok szerzői tulajdonképpen nagy könyvtárak - néhány esetben egyetemi könyvtárak - igazgatói és vezető munkatársai. Az előszót, melynek tartalmát a következőkben részletesen ismertetjük, REECE, Ernest J., - a kötet szerkesztője - a Columbia egyetem könyvtártani tanszékének nyugalmazott tanára írta.

Az előszó szerint eredetileg csak a könyvtárvezetés járulékos elemeivel akartak a Library Trends-nek ebben a számában foglalkozni. Szerkesztés közben azonban arra jöttek rá, hogy kívánatos lenne tisztázni a könyvtárvezetés sok alapfogalmát is, így például ilyen kérdéseket: milyen kapcsolatot kell a könyvtárvezetésnek más intézményekkel teremtenie? ez idő szerint mi is a könyvtárvezetés lényege? az általános irányelvek hogyan érvényesülnek a gyakorlatban? bevált-e a megosztott felelősség elvének alkalmazása? milyen szervezeti tagozódásra van szükség? milyen irányban halad a fejlődés útja?

Bár a cikkek egy része meghatározott fajta könyvtárakra vonatkozik, mégis általában úgy tárgyalták a szerzők a könyvtárvezetésre vonatkozó kérdéseket, hogy "mutatis mutandis", általános érvennyel bírnak.

Az előszóban a szerkesztő a legszembeötlőbb kérdésekre kívánja felhívni a figyelmet, ilyenek: a tapasztalat szerint a centralizált könyvtárvezetés elve kezd általánossá válni; a szervezeti tagolás elve - a könyvtárak növekedésének folyományaként - szintén átalakulóban van; az operatív könyvtárvezetés munkájába mindinkább belevonják a könyvtár tisztviselőkarát is, különösen a jogvégzett tisztviselőket; a közművelődési könyvtárak irányításába a városi hatóságok sokszor nem kívánatos mértékben belefolytak.

Arra a kérdésre is kitér az előszó, hogy a könyvtárvezetés nem lehet többé néhány érdekelt személy magánügye. Az irányító

szervek s a közösaég, olvasóközönség között állandó kapcsolatot kell létesíteni. Az együttműködés módjait, a szükségleteket s lehetőségeket konferenciákon kell megbeszélni.

A könyvtár működésére vonatkozó vélemény figyelemmel kísérése növeli a könyvtárvezetők felelősségét. Ilyen kérdésekkel kapcsolatban kell majd döntenünk: mindenki számára szól-e az illető intézmény, vagy le kell szükíteni célkitűzéseit? milyen szempontokra kell figyelemmel lennünk, ha - pénzügyi korlátozások folytán - a szolgáltatások mennyiségének csökkentése vagy a minőség felhígítása között kell választanunk?

Bár a felsorolt kérdések megoldására irányuló fejtegetések sok esetben elméleti jellegűek, mégsem haszontalanok. Mert a könyvtárosok jórésze a könyvtárvezetést csak gyakorlat útján sajátítja el, a kérdés irodalmát vagy egyáltalában nem, vagy csak hiányosan ismerik. Mivel pedig a könyvtárvezetés lényegében véve nem sokban különbözik más intézmények irányításától, azért a másutt szerzett tapasztalati anyag itt is hasznosítható.

A jelen többnyire szorosan kapcsolódik a multhoz, azért a jelenlegi helyzet elemzéséből a jövő fejlődésének irányára is lehet következtetni. Így többek között arra, hogy: a területi körülményekben bekövetkező változások az egyes könyvtárak helyzetének újból való értékelését teszi szükségesé; szervezeti tagozódás tekintetében helytállóbb szabályok és sémák felállítására kerülhet majd sor; jobban kell a könyvtárnak alkalmazkodnia közönsége igényeihez; jobban tudatára kell ébrednie annak, milyen széleskörű felelősség nehezedik reá; ügyesebben kell a változó körülményekhez alkalmazkodnia; nagyobb gondot kell fordítania ennek az alkalmazkodási készségnek kifejlesztésére; a könyvtárvezetőknek meg kell szabadulniuk azoktól a feladatköröktől, amelyek működésük hatását csökkenthetik; s ami talán mindennél fontosabb, a hasonló területekről elésett tapasztalati eredmények hasznosításával az adminisztratív problémák minél behatóbb vizsgálatára kell felkészülnünk.

Ezekben foglalja össze az előszó azokat a kérdéseket, amelyekkel a füzetben találkozhatunk 14, - cím és szerző szerint a következőkben felsoro

Az operatív vezetés általános irányelvei. /MONYPENNY, Phillip/
- A könyvtárvezetés fogalmának mai értelmezése. /MC DIARMID, E.W./ -
A könyvtárvezetés mai gyakorlata. /MUMFORD, L. Quiney és ROGERS,
Rutherford D./ - Az angol könyvtárvezetés. /MUMFORD, W.A./ - Mai
felügyeleti hatóságok. /BURG, Karl O./ - A közművelődési könyvtá-
rak vezetőinek kapcsolata a felügyeleti hatóságokkal. /HAMILL, Ha-
rold L./ - Milyenek kell lennie a közművelődési könyvtár vezetőjé-
nek? /MUNN, Russel R./ - A könyvtárvezető tájékozódó és tájékoztató
tevékenysége az ötvenes években. /TUCKER, Harold W./ - Az operatív
könyvtárvezetés másodlagos feladatai. /REECE, Ernest J./ - Közmű-
velődési könyvtárak szervezeti tagozódása. /GSCHIEDLE, Gertrude E./
- Egyetemi könyvtárak szervezeti tagozódása. /MC ANALLY, Arthur M./
- Kis könyvtárak vezetése. /HEILIGER, Edward M./ - A könyvtárigaz-
gatás távlatai. /WILSON, Eugene H./ A kötetet: A könyvtárvezetés
szakirodalma /HAUSDORFER, Walter/ c. tanulmány zárja, 76, a könyv-
tárvezetéssel kapcsolatos angol nyelvű munka felsorolásával.

A ZENTRALINSTITUT FÜR BIBLIOTHEKSWESEN

publikációs tevékenységéről először 1956-ban kaptunk áttekintést
a "Die Veröffentlichungen des Zentralinstituts für Bibliothekswesen.
1950 - 1956." /Berlin, 1956. 20. p., 154 tétel./ c. kiadvány-
ból. Ugyanezen címen az Intézet 1958-ban ismét közzétette publiká-
cióinak jegyzékét az 1950-1957-es évkörre. /23 p. 216 tétel./

A könyvtárosképzés és továbbképzés számos segédanyagát /tan-
tervek, jegyzékek, stb./ az állománygyarapítás és olvasószolgálat
hasznos segédeszközeit /Beiträge zur Literatirkunde, - Illustrier-
te Kinderbuch-Bibliographie, - Bibliographie zur Geschichte der
deutschen Arbeiterbewegung, Leipzig, 1955. 94 p., stb./ szerkesz-
tette és adta közre az Intézet. Módszertani utmutatókat, ezek mel-
lett tankönyvként használható terjedelmesebb műveket is kiadott.
/Pl. REBLIN, B.: Lehrbuch für das Katalogisieren in allgemeinbil-
denden Bibliotheken. Leipzig, 1957. 256 p. - Überörtliche Tätigkeit
der Kreisbibliothek, 1957-1959. Leipzig, 1957. 136 p./ Ugyancsak
hasznos forrásanyagot adott közre a szovjet könyvtárügy megismer-
tetésére is. /Di

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban. 2016-ban. Leipzig, 1954.

294 p. - Aus der Arbeit der sowjetischen Kinderbibliotheken. Leipzig, 1954. 124 p. - Zu neuen Problemen der Bibliographie. Leipzig, 1955. 230 p. - Bibliothekswesen und Bibliographie in der UdSSR. Leipzig, 1955. 69 p./

Az Intézet legjelentősebb periodikus kiadványa a ma is élő folyóirat, a "Der Bibliothekar", 1953-tól, a hetedik évfolyamtól jelenik meg a Zentralinstitut szerkesztésében és kiadásában.

1953-1956.-ig, részben, mint a Der Bibliothekar melléklete, majd /1955-/ mint önálló folyóirat jelent meg a "Die Buchbesprechungen" c. recenziós szemle. Csak német műveket ismertetett. 1957-től az ismertetések a Der Bibliothekar hasábjain jelennek meg.

Az Intézet - könyvtártudományi szempontból - fontos kiadványa a "Bibliographische Mitteilungen zum Bibliothekswesen" /ezen a címen 1958-tól/, mely 1955-ben indult, "Nachweis der Übersetzungen zum Bibliothekswesen" címen. Első száma az 1950-1954. években elkészült és az Intézetben archivált fordítások jegyzékét közli. /Megjelent 1955-ben/ 673 tételt tartalmaz. /Az 1955. tárgyévétől kezdve periódikusan jelenik meg. 1955-ben hat /269 tétel/, 1956-ban négy /169 tétel/, 1957-ben szintén négy füzetben./ 1958-ban a címváltozással lényeges jellegbeli változás is történt, amennyiben a kiadványt kurrens könyvtártudományi szakbibliográfiává fejlesztették. A német könyvtári szaklapok mellett 28 külföldi könyvtártudományi folyóirat cikkeinek válogatott repertoriumát adja. Ugyancsak regisztrálja a fontosabb német és külföldi könyvtártudományi szakkönyveket is. Közli ezenkívül a Zentralinstitut archívumának gyarapodási jegyzékét.

Az Intézetnek ugyancsak jelentős kiadványa a "Der Bibliothekswesen der Sowjetunion und der Länder der Volksdemokratie" c. cikgyűjtemény-sorozat, melynek 1954 és 1957 között hét kötete jelent meg. A cikkek elsősorban a közművelődési könyvtárakat érintő kérdésekkel foglalkoznak.

ÚJABB KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI MŰVEK
KÖNYVTÁRAINKBAN

E rovatunkban nagykönyvtáraink újabb könyvtártudományi könyveinek gyarapodásáról adunk hírt. Célunk az, hogy olvasóinkat a jövőben frissen tájékoztassuk az új szakkönyvekről, hogy azokat munkájukhoz felhasználhassák. Első számunkban az alábbi könyvtárak új beszerzéseiből közlünk válogatást:

- AEK - Agrártudományi Egyetem Könyvtára.
- BMK - Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtára.
- EK - Eötvös Loránt Tudományegyetem Könyvtára.
- FSZEK - Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
- GK - Állami Gorkij Könyvtár
- KMK - Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ Könyvtára.
- MTA - Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
- OMgK - Országos Mezőgazdasági Könyvtár
- OMK - Országos Műszaki Könyvtár
- SZEK - Szegedi Egyetemi Könyvtár

A címleírásokat országok szerint, azokon belül pedig betűrendbe soroltuk. A folyamatos tételszámozás megkönnyíti, hogy bizonyos időközben tárgyi, szerzői, stb. mutatókkal tudjuk a megnövekedett anyag felett az áttekintést biztosítani.

Végül megjegyezzük, hogy a tájékoztatás frissessége érdekében vállalnunk kellett a címleírások bizonyosfoku egyenetlenségét is, amit nagyobb időszakra történő esetleges kumulációknál tudunk csak kiküszöbölni.

BULGARIA

1 DESZEV, Borisz: Bibliotecsnijat plakat po predsztavenite materiall na pregleda prez 1957 godina.

Szofija, 1957. Bibl. V. Kolarov. 32 p.

KMK

2 KALAJDZSIEVA, Kosztadinka-DAFINOV, Zdravko: Rökovodsztvo za rabota v maszovite biblioteki.

Szofija, 1958. Nauka i Izkusstvo. 242 p.

KMK

3 SZIROMANOV, D(imitör): Rabota sz huözsasztvenata literatura v maszovite biblioteki.

Szofija, 1958. Nauka i Izkusstvo. 69 p. Bibliogr. 67-68.p.

KMK

CSEHSZLOVAKIA

4 DRFINA, Jaroslav: Pödmetövy katalog.

Praha, 1957. Ped. Nakl. 150 p. /Uöebnice vysokých škol./

KMK

JUGOSZLAVIA

5 Pravila za katalogizaciju. Izd. Universitet u Beogradu. Narodna Biblioteka u Beogradu.

Beograd, 1957. Društvo Bibliotekara NRS. 228 p. Bibliogr. 221-222.p.

KMK

KINA

6 Liu Kuo-chun: Story of the Chinese book.

Peking, 1958. Foreign Languages Press. 87 p.

KMK, SZEK

LENGYELORSZAG

7 Biblioteka Narodowa w latach 1945-1956. (Red. B. Horodyski)

Warszawa, 1958. 240 p. Bibliogr. 203-226.p.

KMK

8 Bibliotekarstvo naukowe z uwzględnieniem dokumentacji naukowo-technicznej.pod red. Adama Lisakowskiego.

Kraków, 1956. Państwowe Wyd. Naukowe. 602 p. /Egyetemi tankönyv.

KMK

9 CZARNECKA, Jadwiga: Gromadzenie i ewidencja księgozbioru.

Warszawa, 1957. POKKB. 43 p. /Kurs dla pracowników bibliotek powszechnych 7./

KMK

10 GAWINOWA, Alina - MILLEROWA, Julia: Rozmieszczenie i konserwacja księgozbioru.

Warszawa, 1957. POKKB. 33 p. /Kurs dla pracowników bibliotek powszechnych 10./

KMK

11 JUREWICZ, Ignacy: Technika udostępniania księgozbioru w bibliotece szkolnej.

Warszawa, 1958. POKKB. 30 p. /Kurs dla pracowników bibliotek szkolnych./

KMK

12 KURDYBACHA, Emilia - CHAMERSKA, Halina: Bibliografia i biblioteczna służba informacyjna.

Warszawa, 1957. POKKB. 60 p. /Kurs dla pracowników bibliotek powszechnych 13./

13 MIERZWINSKA, Zofia: Współpraca bibliotekarza z czytelnikami. Cz. I. Praca z czytelnikiem indywidualnym.

Warszawa, 1957. POKKB. 50 p.
/Kurs dla pracowników bibliotek powszechnych 14./

KMK

14 Ogólnopolski zjazd bibliotekarzy, Warszawa 16-18 lutego 1956. Księga pamiątkowa. (Red. Bogdan Horodyski)

Warszawa, 1957. Stow. Bibliotekarzy Polskich. 501 p.

KMK

15 SEDLACZEK, Franciszek: Pomieszczenie i urządzenie biblioteki.

Warszawa, 1957. POKKB. 67 p.
/Kurs dla pracowników bibliotek powszechnych 6./

KMK

16 STEFFENOVA, Zofia: Technika udostępniania księgozbioru.

Warszawa, 1957. 28 p. /Kurs dla pracowników bibliotek powszechnych 11./

KMK

NEMET DEMOKRATIKUS KÖZTARSASAG

17 EBERT, Friedrich Adolf: Die Bildung des Bibliothekars. Nachw. v. Horst Kunze. Vollst. Faks. Ausg. d. 2. Aufl. v. 1820.

Leipzig, 1958. Harrassowitz.

[2], 68, VI, [2] p.

FSZEK, KMK

18 Einheitliche Systematik. /ES/. Gliederung für die Gruppen der Deutschen Nationalbibliographie nebst Schlagwortverzeichnis. Hrg. v. Börsenverein d. Deutschen Buchhändler zu Leipzig.

Leipzig, 1958. Verl. für Buch- und Bibliothekswesen. 36 p.

KMK

19 FAUTH, Harry - LEHMANN, Wolfgang: Taschenbuch des Buchhändlers.

Leipzig, 1958. Verl. für Buch- und Bibliothekswesen. 180 p.

KMK

20 FLEISHAACK, Curt - RÜCKERT, Ernst - REICHARDT, Günther: Grundriss der Bibliographie.

Leipzig, 1957. Harrassowitz. 263 p. /Lehrbücher für den Nachwuchs an wissenschaftlichen Bibliotheken. Bd. 2./

AEK, BMK, KMK, MTA, OMK

21 Geschichte der Universitätsbibliothek Jena. 1549-1945. (Bearbeitet von einer Arbeitsgemeinschaft wissenschaftlicher Bibliothekare der Universitätsbibliothek Jena).

Weimar, 1958. Hermann Böhlau Nachfolger. XIV, 627 p. 25 t. /Claves Jenenses. Veröffentlichungen der Universitätsbibliothek Jena. 7./

SZEK

22 HAUSCHILD, Herbert: Die Schrift. 2. Bd. Schriftproben als Arbeitsgrundlage für die Praxis.

Leipzig, 1957. 107 p.

BEK

23 HERMANN, Peter: Praktische Anwendung der Dezimalklassifikation. Klassifizierungstechnik. 3. erw. u. verb. Aufl.

Berlin, 1957. Zentralstelle für Wissenschaftliche Lit. 2, VI, 68 p. /Bücherei des Dokumentalisten 1./ Bibliogr. 60-63. p.

OMK

24 Kleine Bibliographie zum Buch- und Bibliothekswesen. 2. Neubearb. u. erw. Aufl. (Stand vom 31. Dezember 1957. Bearb. v.: Sigrid Leistner u. Klaus Teige).

Berlin, 1958. Zentralbibliothek im Haus der Ministerien. 51. [1] p.

SZEK

25 KORPALA, József: Abriss der Geschichte der Bibliographie in Polen. (Zarys dziejów bibliografii w Polsce. Übers. v. Hildgard Zimmermann.)

Leipzig, 1957. 259 p. /Bibliothekswissenschaftliche Arbeiten aus der Sowjetunion und den Ländern der Volksdemokratie in deutscher Übersetzung. B. Reihe 2. Bd./

BMK

26 KUNZE, Horst: Bibliotheks-Verwaltungslehre. 2. verb. Aufl.

Leipzig, 1958. Harrassowitz. XIV, 344 p. /Lehrbücher für den Nachwuchs an wissenschaftlichen Bibliotheken 1./

KMK

27 KUNZE, Horst: Wissenschaftliches Arbeiten. Eine Einführung.

Berlin, 1958. Akad. Verl. 37 p. Bibliogr. 36-37.p.

KMK

28 LEHMANN, Edgar: Die Bibliotheksräume der deutschen Klöster im Mittelalter.

Berlin, 1957. Deutsche Akad. d. Wiss. zu Berlin. 6,49 p. /Schriften zur Kunstgeschichte. 2./

MTA, BMK

29 Das Leseraktiv. Aufgaben, Entwicklung, Arbeitsweise.

(Mittweida), 1957. Zentralinstitut f. Bibliothekswesen. 14 p. /Beilage z. Zeitschrift "Der Bibliothekar" 1957. Nr. 2./

30 MARTIN, Walter: Kleines Fremdwörterbuch des Buch- und Schriftwesens.

Leipzig, 1959. Harrassowitz. XXIV, 169, 1 p. Bibliogr.: eztl. p.

OMGK

31 REBLIN, Bodo: Lehrbuch für das Katalogisieren im allgemeinbildenden Bibliotheken.

Leipzig, Verl. f. Buch- u. Bibliothekswesen, (1957.) 256 p. BMK, OMK, KMK

32 Regeln für die alphabetische Katalogisierung in wissenschaftlichen Bibliotheken. 3. unveränd. Nachdr. der Instruktionen für die alphabetischen Katalogen der preussischen Bibliotheken.

Leipzig, 1959. Harrassowitz. X, 179 p.

OMGK

33 UHLENDAL, Heinrich: Vorgeschichte und erste Entwicklung der Deutschen Bücherei.

Leipzig, 1957. 63 p.

MTA, KMK

34 ZUNKER, Ernst: Ein Leben im Dienst der Bibliothek. Festgabe f. Hans Ziegler zu seinem 70. Geburtstag am 13. Nov. 1957.

Greifswald, 1957. 36 p. /Veröffentlichungen d. Univ. Bibl. Greifswald, 2/.

SZEK

ROMANIA

35 Reguli pentru descrierea publicațiilor. Intocmite ... de către Mircea Tomescu, Gh. Părnută, Simona Jancovici.

București, 1958. Ed. de Stat Didactică și Pedagogică. 173 p.

KMK

SZOVJETUNIO

36 Bibliotecsnoe delo v SzSzsZR. Szbornik sztatej. Moszkva, 1957. Gosz.Bibl.im. V.I.Lenina. 387 p.
MTA, KMK

37 Biblioteki Moszkvü. Szoszt. F. Alekszandrov. Moszkva, 1957. Moszkovszkij Rabocsij. 87 p.
KMK

38 BOHANEVICIS, E.Sz.: Rabota krupnüh maszszovüh bibliotek v pomoesz' sznacso obrazovaniju inzszeno-technicseszkoj intelligenelli. Leningrad, 1957. Bibl.im. Szaltükova-Szesedrina. 101 p.
KMK

39 Edinnüe pravila opiszanija proizvedanij peesatli dlja bibliotecsnuh katalogov. 6.sz. Szpocial'nie vidü technicseszkih izdanij. (Otv. red. V.A.Vasziljevskaja.) Moszkva, 1957. Vszesz. Knizsnaja Palata. 118, [2] p. 1 hib. j.
OMK, KMK

40 EVTEEVA, Z.A.: Bibliotecsnoe delo v sztranaš narodnoj demokratii. 2.vüp. Rumünszkaja Narodnaja Reszpublika. Moszkva, 1957. Gosz.Bibl.im. V.I.Lenina. 62 p.
MTA, KMK

41 Goszudarasztvennaja Biblioteka SzSzsZR im V.I.Lenina. Moszkva, 1957. Minisztersztvo Kul'turü RSzFSzR. 52 p. [Angol, német, francia nyelven is.]
KMK

42 Goszudarasztvennaja Ordona Lenina Biblioteka SzSzsZR im. V.I.Lenina v 1956 godu. Szoszt. T(atjana) L(seonodovna). Vajner. Moszkva, 1957. 52 p.
KMK

43 KARPOVA, Sz(orija) G(ri-gor'evna): Metodika predmetizacii tenniseszkoj literaturü. Leningrad, 1957. Bibl. im. Szaltükova-Szesedrina. 231 p.
KMK

44 KIRPICSEVA, I(raid)K(onsz-tantinova): Bibliografija v pomoesz' naucsnoj rabote. Metodicseszkoš i szpravocsnoe poszobie. Leningrad, 1958. Bibl. im. Szaltükova-Szesedrina. 480 p.
OK

45 KRÜLOV, E(vgenij Pavlovics): Bibliotecsnoj tehnika. Poszobie dlja bibliotekarej maszszovüh voennüh bibliotek. Moszkva, 1958. Voenizdat. 143 p.
KMK

46 Metodicseszkoj rabota oblasztnoj biblioteki. Prakticseszkoš poszobie. (Red. Szoszt. V.N. Kaszzenih). Moszkva, 1958, Bibl. im V.I.Lenina. 173 p. Bibliogr. 167-174.p.
FSZEK, KMK

47 Minimum bibliotecsnoj tehniki v rajonnüh, gorodszkih, szel'szkih i detszkih bibliotekah. Insztrukcija i ucsetnüe formü. 8. izd. Moszkva, 1957. Szovetszkaja Roszazija. 56 p.
FSZEK, MTA, KMK

48 Obscsaja bibliografija. Ucsesbnik dlja bibliotecsnuh in-sztitotov. (Red. A.D. Ejhengol'o) Moszkva, 1957. Szovetszkaja Roszsziija. 455 p.
FSZEK, MTA, KMK, OMK

49 Organizacija bibliotecsno-go obszluzsivanija szel'szkogo naszelenija v rajone. Szbornik sztatej. /Iz opita rabotu./ (Szoszt. L.A. Ermolaeva.) Moszkva, 1957. Bibl. im. V.I. Lenina. 55 p.
KMK

50 Propaganda esztesztvenno-naucsnoj literaturu. Szbornik materialov. /V pomoscs' gorod-szkim i rajonnun bibliotekam./ (Red. V.V. Nejman; Fomina, E.N.) Moszkva, 1957. Bibl. im. V.I. Lenina. 124, [4] p.
OMK

51 Propaganda tehniczeszkaj literaturu szredi rabocsih masz-szovuh profeszsziij. Szbornik ma-terialov v pomoscs' maszssovum bibliotekam. (Obscs.red.V.I. Vinokur) Moszkva, 1957. Bibl. im.V.I. Lenina. 127 p.
OMK, KMK

52 Rabota bibliotek v pomoscs' mshanzateram szel'szkogo hozfaj-sztva. Szbornik materialov. Moszkva, 1957. Bibl. im. V.I. Lenina. 164 p.
MTA

53 Szpravocsno-bibliografi-eszeszkaja rabota oblasztnoj bib-lioteki. Metodiceszkoe poszo-bie. Red. V.N. Denisz'ev. Moszkva, 1958. Bibl. im. V.I. Lenina. 142 p. Bibliogr. 133-138.p.
KMK

54 VUL'FIUSZ, G(georgij) L ('vovica): Goszudarsztvennaja Publicsnaja Biblioteka im. M.E. Szal'tukova-Scsedrina v 1956 godu. Leningrad, 1957. 102 p.
FSZEK

AMERIKAI EGYESULT ALLAMOK

55 ALTICK, Richard D.: The English common reader. A social history of the mass reading public 1800-1900. Chicago Ill. 1957. Univ. of Chicago Press. 430 p. Bibliogr. 390-409.p.
KMK

56 ASHEIM, Lester: The humani-ties and the library. Problems in the interpretation, evolution and use of library material. Chicago, 1957. American Libr. Assoc. XIX, 278 p.
MTA

57 DANTON, J. Periam: United States influence on Norwegian librarianship, 1890-1940. Berkeley - Los Angeles, 1957. Univ. of California Press. X. 91 p. /University of California publications in librarianship II.1./
KMK

58 DELLON, Richard H.): Sutro Library through the centuries. San Francisco, Calif. 1957. State Print Off. 18 p.
KMK

59 LANDHERR, B [artholomeus]: Social functions of libraries. New York, 1957. The Scarecrow Pr. 4, 287 p. Bibliogr.: 251-267.p.
MTA

60 LEHNER, Ernst: The picture book of symbols.

New York, 1958. Penn Publ. Co. 96 p.

MTA

61 METCALFE, John: Information indexing and subject cataloging. Alphabetical: classified, coordinate: mechanical.

New York, 1957. Scarecrow Pr. 338 p. Soks. Bibliogr. 309-318.p.

KMK, MTA, OMK, BMK

62 MURPHEY, Robert W.: How and where to look it up. A guide to standard sources of information. Consultant: Mabel S. Johnson. Foreword by Louis Shores.

New York - Toronto - London, (1958.) McGraw-Hill. XIV, 721 p.

EK

63 Thompson, James Westfall: The medieval library. Repr. with a suppl. by Blanche B. Boyer. New York, 1957. Univ. of Chicago. 702 p. /Studies in library science./

MTA

ANGLIA

64 CLOUGH, Eric A [lleg] : Bookbindings for librarians.

London, 1957. Association of Assistant Librarians. 204 p. Bibliogr. 196-200.p.

KMK, OMK

65 COCKERELL, Douglas: Book-binding, and the care of books. A textbook for bookbinders and librarians. 5 ed. (Repr.)

London, (1957.) 345 p. 6 t. /The artistic crafts series of technical handbooks./

BMK

66 COLLISON, Robert L [ewis] : The treatment of special material in libraries. Forew. R.S. Schultze. (2.ed. repr. with minor corr.)

London, 1957. Aslib. IX, 104.p. Bibliogr. 100.p.

OMK

67 CORBETT, Edmund V.: Photographing, its operation and installation in a British public library.

London, 1957. Clarke. 126 p. Bibliogr. 122-123.p.

KMK

68 DIRINGER, David: The illuminated book, its history and production.

London, (1958). Faber and Faber. 534 p., 132 t.

EK

69 Education libraries and the use of books. Papers read at the Week-end Conference of the London and Home Counties Branch of the Library Association ... Worthing 26-28. April 1957. (Ed.: L.M. Newbury.)

London, 1957. Library Ass. 42 p.

KMK

70 ERNESTUS, Horst: The American Memorial Library.

[London], 1957. [187]-197 p. Klny.: The Library Association Record. 1957. 59.vol. 6. No. Bibl.: 196 p.

SZEK

71 HEPWORTH, Philip: Archives and manuscripts in libraries.

London, 1958. Library Assoc. 30 p. /Library Association pamphlet 18./

KMK

72 ESDAILLE, Arundell: National libraries of the world. Their history, administration and public services. Compl. rev. by F.J.Hill. 2.ed.

London, 1957. Library Assoc. 413 p.

FSZEK

73 PLENDERLEITH, H[arold], J[ames]: The preservation of leather bookbindings. ([4] reprint.)

London, (1957.) British Museum. 24 p. 2 t. Bibliogr. szöveg közötte.

OMK

74 SAUNDERS, W[ilfred] I.[sonard] -FURLONG, Norman: Cataloguing rules. Author and title entries for the use of school librarians. [London], 1957.

School Library Assoc. 8 p.

KMK

75 THORNTON, John I[sonard]: Classics of librarianship. Further selected readings in the history of librarianship.

London, 1957. Library Association. X.203 p. Bibliogr. 197 p.

KMK

76 Universal decimal classification. Abridged English ed. 2. ed. rev.

London, 1957. 252 p. /British Standard 10000A:1957./

BMK

77 Universal decimal classification. (Engl. ed.) 69 Building materials, construction, trades.

London, [1958] British Standards Institution. 36, [4] p. /Fédération Internationale de Doc. FID publ. 179./ /British standard 1000:1958.

OMK

78 VOLLANS, R.F.: The research student and the public library.

London, 1958. 2,8 p.

/University of London, School of Librarianship and archives. Occasional publ., 8./

AUSZTRIA

79 Der österreichische Bibliothekartag 1956. Innsbruck 6-9. September 1956. Tagungsbericht und Referate.

Wien, 1957. Verein. Österr. Bibliothekare. XXII, 136 p.

/Biblos-Schriften 16./

KMK

80. Österreichische Bibliotheken. Statistik und Personalverzeichnis. Hrg. von der Vereinigung Österreichischer Bibliothekare.

Wien, 1957. Österreichische Nationalbibliothek. XIX, 171 p.

/Biblos-Schriften 14./

KMK

BRAZILIA

81 COBLANS, Herbert: Introducao ao estudo de documentacao. Trad. Maria Antonieta Requias Piedade.

Rio de Janeiro, 1957. Serv. de Document. 149 p. Bibliogr. 116-130.p.

OMgK

FRANCIAORSZAG

82 Catalogue alphabétique de matières. Projet de norme française Z 44-070.

Paris, 1957. AFNOR 14 p. Mfilm pos 13 kocka.

EK

83 Choix des vedettes: collectivités-auteurs. Norme française Z 44-060, octobre 1955.

Paris, 1956. AFNOR, 18 p.
Mfilm pos 18 kocka.

EK

84 Étude des bibliographies courantes des publications officielles nationales. A study of current bibliographies of national official publications. Réd. Jean Meyriat.

(Paris). Unesco, (1958).

260 p. /Unesco bibliographical handbooks. 7./

BMK

85 HASSENFORDER, Jean: Goûts et attitudes des lecteurs dans une bibliothèque municipale de province. Limoges. Premiers résultats de l'enquête.

Paris, 1957. Centre d'Études économiques. 13 lev.

FSZEK

86 M [A]CCOLVIN, Lionel R [oy]: Public library services for children.

Paris, 1957. UNESCO, 103 p.
/UNESCO public library manuals. 9./

FSZEK, KMK

87 Rédaction de la notice catalographique. Norme française Z 44-050, janvier 1957.

Paris, 1957. AFNOR 32 p.
Mfilm pos. 32 kocka.

EK

INDIA

88 RANĠANATHAN, S (hiyali) R (amamarita): Colon classification. Vol 1. [P. 1] Basic classification. P. 2. Schedules of classification. P. 3. Schedules of classics and sacred books with special names. (5. ed.)

Madras-London, 1957. Madras Library Assoc. 148, 179, 126 p.

20 A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

NEMET SZÖV: KÖZTÁRSASÁG

89 BAADER, Pter: Standortbezeichnung in Bibliotheken. Mit besonderer Berücksichtigung der gegenwärtigen Verhältnisse an deutschen wissenschaftlichen Allgemeinbibliotheken.

Köln, 1957. Greven, 113 p.
Bibl. 101-113. p. / [Köln] Bibliothekar-Lehrinstitut des Landes Nordrhein-Westfalen. Arbeiten 13./

KMK

90 Dezimalklassifikation. 2. deutsche Gesamtausg. Hrsg. vom Deutschen Normenausschuss. 5. Abt. Mathematik. Naturwissenschaften.

Berlin-Köln, 1958. Beuth. 289 p.

MTA

91 FILL, Karl: Einführung in das Wesen der Dezimalklassifikation. Hrsg. Deutscher Normenausschuss. Ausschuss für Klassifikation.

Berlin-Köln-Frankfurt a.M., 1957. Beuth. 40 p. /Veröffentlichungen des Internationalen Verbandes für Dokumentation [FD] 300./

BMK, KMK

92 FUCHS, Hermann: Kurzgefasste Verwaltungslehre für Institutsbibliotheken. Mit einem Anhang: Regeln für die alphabetische Katalogisierung.

Wiesbaden, 1957. Harrassowitz. 132 p.

MTA, KMK, BMK

93 Führer durch die Hamburger Bibliotheken. 2. Aufl.

(Hamburg), 1957. Staats- und Universitäts-Bibliothek. 103 p.

BMK

94 GOLDMANN, Karlheinz: Geschichte der Stadtbibliothek Nürnberg. - SCHWENNER, Wilhelm: Die Nürnberger Stadtbibliothek als Museum.

Nürnberg, 1957. Stadtbibl. 131 p.

KMK

95 GROTHUSEN, Klaus-Detlev: Die Entwicklung der wissenschaftlichen Bibliotheken Jugoslawiens seit 1945.

Köln, 1958. Greven, 176 p. / [Köln.] Bibliothekar-Lehrinstitut des Landes Nordrhein-Westfalen. Arbeiten 14. /

KMK

96 Handbuch der Bibliothekswissenschaft. Begr. v. Fritz Milkau. Hrsg. v. Georg Leyh. 2. Bd. Bibliotheksverwaltung. 2. verm. u. verb. Aufl.

Wiesbaden, Harrassowitz. 2. Lief. 1958. 3. Lief. 1958.

OMgK

97 Handbuch der Bibliothekswissenschaft. Begründet von Fritz Milkau. 2., verm. und verb. Aufl. Hrsg. von Georg Leyh. 3. Bd. Geschichte der Bibliotheken. 2. Hälfte. Bearb. von Aloys Bömer, Viktor Burr [etc.]

Wiesbaden, 1957. Otto Harrassowitz. XIII, 928 p.

KMK, FSZEK, SZEK

98 HILLER, Helmut: Wörterbuch des Buches. 2. erw. Aufl.

Frankfurt a.M. 1958. Klostermann. 332 p. Bibliogr. 325-332.p.

KMK

99 KLEMM, Friedrich: [Fünfundzwanzig] 25 Jahre Bibliotheksbau. München-Düsseldorf, 1957.

Deutsches Museum. 48 p. / Abhandlungen und Berichte. 25. Jg. I.H. /

EMK

100 KOSCHORRECK, Walter: Geschichte des "Deutschen Leihverkehrs".

Wiesbaden, 1958. Harrassowitz. X, 166 p. Bibliogr. IX-X.p. / Beiträge zum Buch- und Bibliothekswesen 7. Bd. /

KMK, EK

101 KEMIVISSEN, Werner: Büchereibau. Public library building.

(Ins Englische übertr. v. Sybil Hamilton)

Essen, Heyer, [1958.] 256 p. Ism.

OMK, BMK, KMK

OLASZORSZAG

102 Descrizione sommaria della Biblioteca dell' Instituto [Gian-giacomo Feltrionelli.]

Milano, 1957. Tip. Marucelli. 62 p.

KMK

SVAJC

103 BESTERMAN, Theodore: Le goût des manuscrits. Discours inaugural prononcé à Bâle le 28 juin 1956 par -- devant la Société Suisse D'Amateurs d'Autographes.

Genève, 1956. Societas Bibliographica. 45 p.

EK

104 Die jüdische National- und Universitätsbibliothek in Jerusalem. Ihr Werden und Wirken.

Zürich, 1957. Schweiz. verb. d. Freunde d. Hebr. Univ. Jerusalem. 72 p. Bibliogr. 50-52.p.

MTA

105 MALCLES, L[ouise] N[ocelle]: Les sources du travail bibliographique. 3. tom. Bibliographies spécialisées / sciences exactes et techniques /. Avec la collab. de G. Garnier, P.M. Guelpa [etc.]

Genève, Droz. Paris. Minard. 1958. X. 579 p.

BMK

Az Országos Könyvtárügyi Tanács a múlt év végén két kiadvány-sorozatot indított "Az Országos Könyvtárügyi Tanács Kiadványai" és "Könyvtárosok tapasztalatcseréje" címmel. Eddig megjelentek:

AZ ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÜGYI TANÁCS KIADVÁNYAI

- 1.sz. /Gombocz István/: Az UNESCO bibliográfiai munkája. Bp. 1958. 62 p.
- 2.sz. /Takács József/: A könyvtári szolgálat jogi szabályozása. Bp. 1958. 303 p.
- 3.sz. /Berlász Jenő/: Kéziratok katalogizálása. Bp. 1958. 112 p. /Utánnnyomás 1959./
- 4.sz. /Andréka Pálné-Czellár Ferenc/: Műanyag- és rokoniparok osztályozása. Bp. 1958. 81 p.
- 5.sz. /Nagy Julia-Vagács András/: Térképek katalogizálása. Bp. 1958. 64 p. /Utánnnyomás 1959./
- 6.sz. /Possonyi Erzsébet/: Kinyomtatványok könyvtári kezelése. Bp. 1958. 41 p. /Utánnnyomás 1959./
- 7.sz. /Vécsey Jenő/: A zeneművek könyvtári címléírása. Bp. 1958. 48 p. /Utánnnyomás 1959./
- 12.sz. Sz.Németh Mária: A központi folyóirat címjegyzék kérdései. Bp. 1959.

KÖNYVTÁROSOK TAPASZTALATCSERÉJE

- 1.sz. Külföldi tanulmányutak 1957. Bp. 1958. 99 p.

A kiadványok beszerezhetők: Á.K.V. Könyvtárellátó, Budapest, VI., Népköztársaság utja 16.

TARTALOMJEGYZÉK

	lap
Értekezlet az európai nemzeti könyvtárak problémáiról	3- 9.
Jankilevics, E.: A szabadpolc-rendszerrel	10-18.
Frank, Otto: Szakirodalmi kartotékok felduzzasztásának korlátozása	19-27.
Krasniewska, K. - Wilska, B.: Munkásasszonyok olvasmányai	28-35.
Magg, M.: A Könyvtárfejlesztési Tanács programja	36-42.
Teplev, D.J.: Perspektivikus bibliográfia	43-49.
Könyvtárügyi Tanács a Szovjetunióban	50.

Ismeretések

A szovjet bibliográfiák bibliográfiája 1956	51-57.
A cseh bibliográfiák bibliográfiája. 1956. 1957.	57-59.
Mikrókártyán előállított folyóirat	59-60.
Az IFLA Tanácsának katalogizálási értekezletéről	60-61.
Tájékoztató a szovjet könyvtárakban összeállított bibliográfiai jegyzékekről és kartotékokról	61-62.
Magyarul tanulnak a német könyvtárosok	62.
"Library Trends" /1959. 7.vol.3.nr./	63-65.
A Zentralinstitut für Bibliothekswesen publikációs tevékenységéről	65-66.
Újabb könyvtártudományi művek könyvtárainkban	I-X.

Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár - Könyvtártudományi
és Módszertani Központ.

F.K.: dr. Jóboru Magda.

Készült a KMK házi sokszorosítójában, 450 példányban.

/Bp. VIII. Múzeum u.3./